

Hasbelkader Duyulmuş Bir Kent Hikâyesi

Kentli Kadın Ev İşçilerinin Ankarası

"Sabah 5-5.30 gibi kalkarım, sobayı yakarım. Akşamki yemeği yapıp evi toparlarım. Altıda otobüse biniş, ardından Kızılay, sonra metro koştur, terledikçe terlersin... Metrodan in, ringe bin... En geç 8.00'de evde olmalısın, daha gece kalamazsın. Tüm gün temizlik... Yapboz yaptığın iş, her gün sen yaparsın onlar bozar, sorarsan iş senin için nedir diye... İşte akşam altı iş bitiş, sen aman eve geç kalacaksın şu kısım kalsın filan yok,

eve de yetişmen lazım koca kızar... Koştur ringe, tekrar metro, ardından Kızılay... Aktarma süresi kaçmasın diye koşarsın ama yetişemiyorsun ki... Terim hep üzerimde kurur... Beni iş değil, yol yoruyor yol..."

Kadın, Kent ve Emek Dosyası kapsamında Hilal Kara, kadın ev işçilerini yazdı. **Hilal Kara >> s.12-13**

"Ankara'ya özgü güvenlik konsepti şekillendireceğiz"

Akın Atauz >> s. 3

Ankara ile İlgili Yeni Yayımlanan Birkaç Kitap

Akın Atauz >> s. 4

K'ağıt

Barkın Sinan >> s. 8

Su Heval, Su...

Dilşah Özdiñç >> s. 9

Susmak Bizim Hakkımız mı?

Ciydem Dağdeviren >> s. 10

Üç Kadın, Üç Tarih, Üç Ankara

Özlem Meniglibörü >> s.11

(Geç de Olsa) Kanatlarını Kendi Elleriyle Ören Kadınlar

Zeynep Alica >> s. 14

İçimdeki Uzağa Yolculuk

Fahri Aksırt >> s. 16-17

Ankara'da Eski Bir Doğa Rastlamak: "Yağmur Öncesi"

Emel Demir, Mert Seymen Renkmen >> s. 18-19

Klasik Sinema Kuşağından: Gazap Üzümleri

Günseli Bilgen >> s. 22

Mart'ta Ankara

Tanju Gündüzalp >> s. 23

Arı Sineması'nın Seramikleri

Özgür Ceren Can >> s. 24

Kent İstasyonları: Konuk Kitabevi Bahçelievler'de bir Dinlenme Durağı

Birçok yayınevi ve kitapçı, ancak araçla ulaşılabilen AVM'lere doğru yelken açmış ve diğer şubelerini kapatırken, Kızılay'daki kitapçılarımız kafe ve fabrika kıvamına bürünürken, bizim mahalleye (aşağı Bahçelievler) bir kitapçı açıldı; Konuk Kitabevi. 2 ay önce mahalleden ve Solfasol'dan arkadaşım Hülya'nın aracılığıyla öğrendiğim ve gelip tanıştığım, bu iki değerli insan Mahir (Kankal) ve Birgül (Köksal)'le Ankara'nın erken baharında, sıcacık kitapçılarında konuştuk; kitaptan, politikadan, mahalleden, kentsel dönüşümden, insandan... **Elif Koca, Tanju Gündüzalp, Vedat Gün >> s.06-07-08**

Ulus'ta Bir Gün ve SALT Ulus

Ulus'tayız... Ulucanlar Cezaevi Müzesi'ne ara sokaklardan geçerek, kötü, hatta yanlış restorasyon örneklerini, yaşamın köşeye sıkıştırılmışlık ve en nihayetinde kendinde aktığı evleri seyrederek yürüdük. Ulucanlar'a vardık. Daha önce defalarca kez geldiğimiz hapishane müzesinde büyük bir sükunetle gezindikten sonra binaların arkasına geçip kaleyi, Bentderesi Caddesi'ni ve Çiñçin'i izledik... **Gülşah Aykaç, Vedat Gün >> s.15**

Hafıza Kaydı, 17 Haziran 2016'da yayımlayacağı "Çağatay Avşar/ Bisikletli Ölümleri" dosyasına katkı sunmak isteyenleri birlikte üretmeye çağırıyor. >> Hafıza Kaydı'nın çağırısı s. 24

"Kaybettiğimiz Günlüğümüz" Ankara Sanat Tiyatrosu

Söyleşinin başında küçük bir tavsiye vermek niyetindeyiz. Telefonunuzdan tabletinizden, bilgisayarınızdan Ankara Sanat Tiyatrosu'nun internet sitesine girin, emeği geçenler sekmesini tıklayın ve oraya bir göz atın. Kimler kimler adımlamış sahnesini... **Söyleşi: Özgür Ceren Can, Erdal Ozan Metin - Fotoğraflar: Fahri Aksırt >> s.06-07**

Kasım 2015'de yürürlüğe giren "Şehir içi Yollarda Bisiklet Yolları, Bisiklet İstasyonları ve Bisiklet Park Yerleri Tasarımına ve Yapımına Dair Yönetmelik" taşıdığı eksiklik ve aksaklıklar nedeniyle İdare Mahkemesine taşındı

Davayı açanlar arasında, yıllardır bisikletli yaşamı savunan ve bisikleti günlük yaşamlarından çıkarmayan Ankaralılar var. Deniz Kırımsoy, Mert Seymen, Engin Ertekin bisikleti bir ulaşım aracı olarak kullanan Ankaralı bisikletçilerin sadece üçü ve Ankaralı bisikletçilerin temsilcileri. Yanlarına ODTÜ'lü Ulaşım Uzmanı Erhan Öncü'yü de alarak bu yönetmeliğe neden karşı olduklarını ve karşı oldukları maddelerin yeniden nasıl düzenlenmesi gerektiğini anlatmışlar uzun uzun, bastırdıkları el kitabında.

Karşı çıkma temel gerekçeleri, yönetmeliği hazırlayan iradenin, bisikleti, bir ulaşım aracı olarak görmek ve bisikletli yaşamı özendirmek yerine, sanki şehirde bir yerlere sıkıştırılması gereken bir oyuncak gibi görmeleri...

Diyorlar ki: Yönetmelikte bisiklet ulaşımı konusu, sadece bisiklet yollarına indirgeniyor. Bisiklet planlaması, politikası, yaya ve toplu ulaşım ile bütünleştirme yaklaşım ve yöntemleri değerlendirilmeden, diğer ulaşım türlerinde yapılması gerekenler belirtilmeden yönetmelik, bisiklet konusundaki mevcut TSEK standartlarının tekrarı olarak kalıyor.

Üstelik tekrarlanan standartların bile yaşadığımız çağın çok gerisinde kaldığını söylüyorlar... Yönetmeliğin bir çok hata barındırdığını, daha bisikletin tanımından, şehirdeki parklarda açılmış bisiklet yollarına tıkkıştırılmaması gereken bir ulaşım aracı olduğundan başlayarak sayfa sayfa, madde madde örnekliyorlar el kitaplarında.

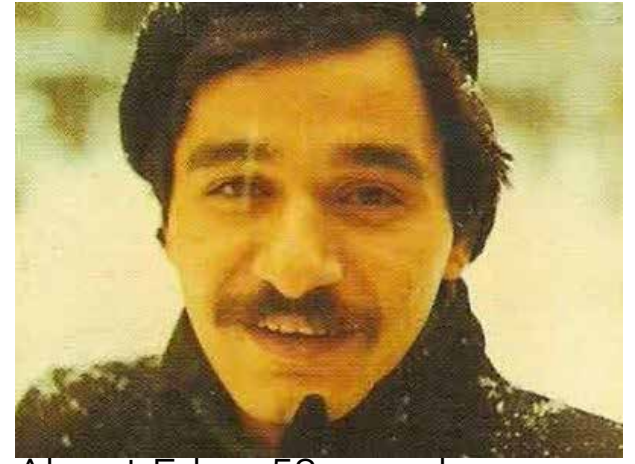
Solfasol/ABOP/Abo

St. Clemens Kilisesi

Bizans döneminden bugüne gelebilen son kilise St. Clemens Kilisesi, devlet kurumlarının koruma ve Anadolu tarihi bilinçsizliği/ilgisizliği yüzünden yok oluyor.

Aziz Klemens Kilisesi'nden günümüze, birkaç duvar kalıntısı ve kilisenin zemin katına ait bir kemer ayağı ulaşabilmiş durumda. Solfasol/Kuzey Ormanları/TG

Ahmet Erhan 58 yaşında...

2013 yılında yitirdiğimiz Ahmet Erhan, 8 Şubat doğum günü'nde anıldı. Yaşamının büyük bölümünü Ankara'da geçiren şair ve devrimci Ahmet Erhan'ı bir şiiri ile anıyoruz. Solfasol/TG

Çözemediğim Bir Şeyler Var Hayatımda
Çözemediğim bir şeyler var hayatımda
Sualtı gibi derinlerde sessizce bekleyen
Dirensen, daha ne kadar direnebilirim artık
Nereye kadar gidebilirim, gitsem?
Aradığım nedir, o kentten bu kente?
Adressiz yaşamak da sıkır insanı gün gelir
Gider heyecanlar, istekler, gülümseyişler
Yüreğimdiki denizin suları birden çekilir.
Özleyip de vardığım her yerden, hemen kaçsam diyorum
Ne aradığımı biliyorum, ne bulduğumu
Bilmem neresinde yanıldım ben bu hayatın?
Yüreğimi kabartan o sevinç, şimdi sonsuz bir acı oldu.
Taşlar yığılmış önüne en güzel, en anlamlı duyguların
Uçsuz bucaksız bir tüneldeyim ve her yanımda karanlık
Koluma giriyor bazı adamlar, bir şeyler söylüyorlar
Kalıplaşmış, sıkıntı verici, güdük.
Oysa acı diye bir şey var bu dünyada
Ölüm var -ki yüreğimde bu boşluğu yaratan birazda odur.
Yanıbaşımdaya ölüp gitti dostlarım, ben bakakaldım
Gözyaşlarının da bir yerlere gömüldüğü görülmüş müdür?
Çözemediğim bir şeyler var hayatımda
Sanki ilk benim duyduğum garip, anlatılmaz duygular
Sürse daha ne kadar sürer bu, bilmiyorum
Ölümü ve hayatı yanyana düşünmesini ne zaman öğrenir çocuklar?

Ankara'da, Otobüs ve Raylı

Taşıma Araçlarında Dini Eğitime Çağrı İlanları

"Seçmesi bir dakika, faydası iki dünya!"

Ankara Büyükşehir Belediyesi ulaşım araçlarında, ilanı verenin belli olmadığı, böyle bir ilan asıldı geçtiğimiz Şubat ayı ortalarında. Okullardaki ders seçimine atfla; Kur'an, peygamberin hayatı, dini eğitim ve Arapça seçmeye yönlendirme amaçlı olduğu anlaşılan ilan, neredeyse cenneti vaat edecek bir şekilde hazırlanmış ve dinin reklam haline getirilişinin de belgesi olmuş.

Öğrencilerin özgürce ders seçimi yapmasına da müdahale eden bu duyurular, belediye araçlarında uzunca bir süre asılı kaldı. Solfasol/TG

“Ankara’ya özgü güvenlik konsepti şekillendireceğiz”

Akın Atauz

Fotoğraf: Fahri Aksirt

Yeni strateji: Yurtta savaş, cihanda savaş

Yukarıdaki başlık tırnak içinde. Burada iki sözcük önemli: “Ankara” ve “güvenlik” sözcükleri... Ne ifade ediyor bu iki sözcük (hatta “konsept” ve “şekillendireceğiz” sözcüklerini de ekleyebiliriz listeye), biraz yakından bakmak gerekiyor. Ancak, daha önce, bu konseptin neden gerekli olduğuna dair birkaç söz söylemek de gerekiyor.

Ankara görece olarak “sıkı kontrol altında tutulan bir kent” iken, nasıl oldu da, çok sayıda can kaybı verilen olaylar arttı? Bu durum, kent olarak Ankara ile dolaylı olarak ilgili: Türkiye’de hem ülke içinde uygulanan ırkçı-ayırıcı ve milliyetçi politikaların doruğa tırmanmasıyla bir iç savaş yaşanıyor, hem de uyguladığı dış politikalar nedeniyle, Ortadoğu’daki savaşın (Suriye Savaşı’nın) taraflarından/ destekçilerinden biri olma konumunu koruyor. Türkiye, bir anlamda, hem içte hem dışta bir savaş hali yaşayan bir ülke.

Bu genel ortam, “güvenlik” kavramının ön plana çıkmasının nedeni. Gerçi Türkiye için “güvenlik” kavramı, her zaman ön plandadır. Ama kimin/neyin güvenliği?

Devletin güvenliği ya da güvenlik devleti

Türkiye, her zaman tam bir “güvenlik devleti”dir. Anayasasının, devleti halka karşı korumak için düzenlenmesiyle başlayan bu anlayış, devletin gizli-açık güvenlik örgütlenmesine/kurumlarına, güvenlik yasalarına, güvenlik uzmanlarına doğru genişleyerek, somutluk kazanır. Her şeyden önemli olan, bu devletin bir güvenlik tekeline sahip olması, kendisini güven içinde hissetmesidir. Devletin bir kurum olarak kendini koruması, aynı zamanda, bu devleti yöneten bürokratlar ve politikacıların oluşturan iktidar bloğunun güvenliğinin de korunmasıdır. “Güvenlik” dendiğinde, devletin ve devlete egemen olan iktidarın anlaşılması gerekiyor. Görüldüğü gibi bu güvenlik, insan düzeyinin çok ötesinde bir yerde, insanların güvenliği ile ilgili olmayan bir yerde kuruluyor.

“İnsani güvenlilik” ya da güvensizlik

1990’lı yıllardan beri “insani güvenlik” kavramı da geliştiriliyor ve Birleşmiş Milletler bu kavram üzerinde çalışıyor, kavramların işler hale gelmesi için uğraşılıyor. İnsani güvenlik düşüncesinin alanı çok geniş: İçinde yaşadığı çevrenin ekolojik olarak temiz ve güvenilir olmasından başlayarak, sağlık, eğitim, ekonomik durum-yoksulluk, siyasal güvenlik kavramlarını da kapsayarak, bireysel ve toplumsal olarak güven içinde olma durumunu tanımlıyor. Ayrıca devletin, saydam olmasını, hesap verebilir olmasını da içeriyor. İnsani güvenlik için, bunlara ihtiyacımız var. Oysa Türkiye’de “güvenlik” dendiğinde, biz bu tür bir güvenlik algılayabilmekten çok uzağız ne yazık ki...

“Ankara güvenlik konsepti” ne ifade ediyor?

Devlet, ülkedeki duruma bakınca büyük bir güvensizlik duyuyor. Ancak bu güvensizlik ortamının nasıl oluştuğunu ve geliştiğini, neden savaşların ve iç savaşın yaşandığını düşünmüyor. Sadece ortaya çıkan bu “terör” karşısında ne tür önlemlere ihtiyacı olduğunu düşünüyor. Bu durumda, ortaya çıkan önlemler de şöyle biçimleniyor: “Daha çok güvenlik personeli ve uzman güvenlikçi, daha çok güvenlik aracı ve aletleri, daha çok denetim ve insanlar üzerinde daha ağır bir kontrol, daha geniş ortak istihbarat havuzu oluşturmak...” “Kente giriş-çıkışları daha sıkı denetlemek, plaka tanıma sistemini iyileştirmek, Ankara’ya girişte (Washington’da olduğu gibi) kayıt tutulması, otobüs terminallerinde yüz tarayıcı kameralar, polislerin sokaklarında daha görünür olmasını sağlamak (ama ekipler güler yüzlü olacak), kamu binalarının önündeki otobüs duraklarını uzağa taşımak, Suriyeli kayıt dışı işçi çalıştırmamak, internet üzerinden araç satışlarını zorlaştırmak...”

Bu konsept, neden Ankara konsepti?

Yetkililerin söylediklerine bakarak, “güvenlik” denildiğinde bunun kimin güvenliği olduğu ve nasıl sağlanacağını anladık. Bunu “şekillendirenin” kim

olduğunu da anladık: Devletin sahibi olan otorite. Her zaman bizim adımıza verilen kararları veren iktidar. Bunun neden “konsept” olduğu konusu biraz daha karışık belki ama şöyle demek istiyor: “Devletlerin kendi güvenliğini sağlaması evrensel bir hak. Her devlet için doğru olan evrensel bir gerçek. Bu nedenle evrensel bir sözcük kullanıyoruz.”

Peki ama neden Ankara?

Ankara, burada artık bir kenti ifade etmiyor. Bizim daha iyi/ daha yaşanabilir bir yer olması için çabaladığımız kentin adı olarak anılmıyor burada. Ankara, merkezi iktidarın tekeli gücünün simgesi olarak kullanılıyor. Zor kullanma tekelinin, şiddet kullanarak kendi toplumunu ezmenin ve susturmanın sembolü olarak Ankara... Çünkü bu erk merkezi, bu iktidar, artık Ankara’da yerleşik. İnsani güvensizlikleri, insan bireyine yönelik güvenlik tehditlerini önemsemiyor ve bize de şöyle diyor: “Ey Ankaralıları, işte size yönelik güvenlik önlemleri aldım. Bu devlet olmasa, sizi kim koruyacak? Bu nedenle, sizden beklediğim, bu ortak güvenlik anlayışımıza sahip çıkmanız ve güvenlik birimlerimize destek olacak şekilde, risk olduğunu düşündüğünüz her durumu ihbar ederek, bize destek olmanızdır. Böylece başkentimizi hep beraber korumuş oluruz. Ankaralı hemşerilerimiz, size böyle bir Ankara güvenlik konsepti verelim.”

Kumrular, Gar ve Merasim Sokak gibi olayları yaşamış Ankaralıları “ben almayayım” diyebilir mi? Ankaralıları, “asıl beklediğimiz barıştır, Suriye’deki savaş kışkırtmamak/ körüklememek ve Sünni bir Osmanlı İmparatorluğu karikatürü peşinde koşmamaktır” diyebilir mi?

“Barış, uzlaşma, şiddetin bitmesi ve dayanışma, insani güvenlik, ölüme/ öldürmeye giden kaynakların yoksulluğa karşı kullanılması ve daha az devlet” diyebilir mi?

“Ankara güvenlik konsepti” uygulamaları şekillenirken, Ankaralıları da bu sorunun yanıtını veriyor olacak.

Türkiye'deki "İç Savaş" wikipedia.org'da

Cumhuriyet'de yer alan habere göre, wikipedia.org, Dünyadaki iç savaş yaşayan ülkelere Türkiye'yi de ekledi. Sitede Türkiye'de sıcak çatışmanın sürdüğü alanların haritası yayımlanıyor. Haritada, özyönetim ilan edilen Varto, Sur, Hizan, Hakkari, Edremit, Silvan, Dargeçit, Derik, Nusaybin, Cizre, Silopi, Şırnak, İdil, Yüksekova, Doğubeyazıt gibi il ve ilçeler sıcak savaş bölgeleri olarak işaretlenmiş durumda.

Yine aynı haritada, İstanbul'da Gazi Mahallesi ve Gülsuyu Mahallesi de sıcak çatışma bölgeleri olarak işaretlenmiş durumda.

Wikipedia daha önce Mısır, Libya, Yemen, Irak, Suriye, Tunus gibi ülkelerin de iç savaş haritalarını yayımlamıştı. Solfasol/cumhuriyet.com/Abo

Artvin Kafkasör Yaylası,

mahkeme kararını bekliyor!! Ortaya saçılan yolsuzluk tapelerinde göre "Bu milletin a.... koymayı" hedefleyen Mehmet Cengiz (Cengiz İnşaat), şimdi de Artvin Cerattepe'de Kafkasör Yaylasını hedefine aldı. Devletten bakır madeni işletmesini alan Cengiz Holding, madenin iyileştirilmesi adı altında 3.5 – 5 km2'lik ormanlık alanda bir çevre katliamı yapmaya niyetliydi. Ocak ayı boyunca Artvinliler ayağa kalktı. Jandarma ve Polisin günler süren saldırısına rağmen Artvin, topyekun uygulamaya karşı durdu. Şehre girişler polis ve jandarma güçleri tarafından günlerce yasaklandı. Hükümet tarafı, gösteri yapanları teröristlikle suçladı; Orman ve Su İşleri Bakanı, ağaç kesimine karşı çıkanların, çevreye zarar verdiğini ilan etti! Protestocular, gazlandı, coplandı, dövüldü. Ancak sonunda Başbakan, Artvinlilerin taleplerini kabul etti ve mahkeme kararını bekleneneğini söyledi. Solfasol/ Yeşil Artvin Derneği/Abo

Diyarbakır Sur'da 3 aydır süren sokağa çıkma yasağı, çatışmalarla, ölümlerle devam ediyor.

Silopi ve Cizre'nin ardından, Sur'da da yaralıların da olduğu evlerde kalanların canlı çıkamayacaklarından şüphe ediliyor. Cizre'de de evlerin bodrumlarında yaralıların kurtarılmasını bekleyenler, çaba harcayanlar, silahlı güçler tarafından engellenmişti. Yaralılara yardıma gitmeye çalışanlara kurşun atan silahlı güçler arasında, güvenlik güçlerinin olduğu da bildirilmişti. Bodrumlarda çatışmalara katılmayan yüzlerce sivil, bombalanarak, yakılarak, cesetleri tanınmaz hale getirilerek öldürülmüştü.

Aynı akıbetin, Sur'da da yaşanmaması için talepler dillendiriyor. Ancak bugüne kadar maalesef bir yol alınmadı.. Solfasol/Diha/Abo

Bu ülkede özgür basın var!
Erdem ve Gül'ün saliverildikleri gün İMC TV ekranları karartıldı

Erdem Gül ve Can Dündar, Anayasa Mahkemesinin hak ihlali kararı ile Silivri Cezaevinden saliverildiler. Gazetecilerin serbest bırakıldıkları ilk gün İMC TV'de verdikleri söyleşi sırasında, İMC TV ekranları, Türksat'ın savcılıktan gönderilen bilgilendirme yazısı gerekçe gösterilerek, karartıldı.

Can Dündar, bu durumu "Silivri'den çıkışta diyorduk Kapalı cezaevinden yarı açık cezaevine çıkıyorduk bunun tescili de İMC TV'nin yayınının kesilmesi oldu" diyerek özetledi!!! Solfasol/İMC TV/Abo

Tayyip Erdoğan'dan Ankara Düşünceye Özgürlük Girişimi Bildirisine de "tepki"...

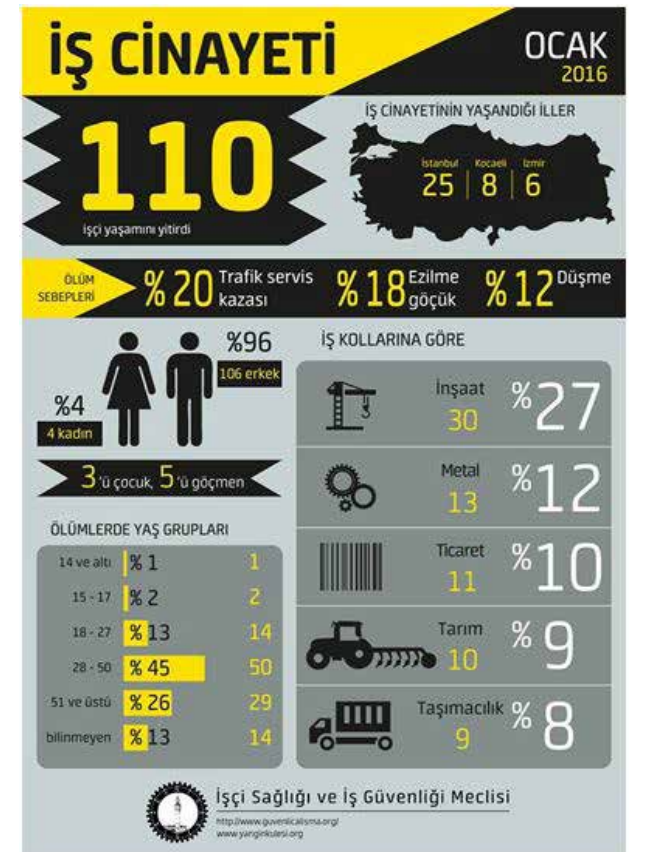
Recep Erdoğan ise, yeni bildirisinin imzacılarını da,

"Türkiye'den aydın müsveddeleri diye geçinenler çıktı, yine bunlar şimdi onların yanında yer alıyor. Bunlara benim milletimin tepkisi olması lazım. Herhangi bir yerden profesörlük almış diye aydın olacak diye bir şey yok" diye başladığı konuşmasında "Bu adamların hiçbirinin bu ülkede dikili bir taşı yoktur. İşte o yetiştirdikleriniz, bu ülkede bunları yapıyor. Siz ellerine silah verdiniz, üniversitemizi kan gölüne çevirdiniz. Aynısını şimdi yapmadığınız için kuduruyorsunuz, çıldırıyorsunuz" diye hakarete vardırı! Solfasol/Ankara Düşünceye Özgürlük Girişimi/Abo

İş cinayetlerinde Ocak ayında 110 kişi öldü, Ankara'da ölümlü kaza: 1...

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin açıkladığı rapora göre 2015'de Türkiye'de 730 işçi hayatını kaybetti. 2015'de ölen işçilerden 44'ü Ankara'da çalışmaktaydı. Ölenler arasında 4 kadın ve 1 çocuk hemşerimiz de vardı.. Solfasol/isig/Abo

Erkekler, Ocak'ta 30 Kadın Öldürdü

Bianet'ten Çiçek Tahaoglu'nun medya üzerinden

hazırladığı rapora göre, erkekler Ocak ayında 29 kadın ve onların yanındaki 2 erkeği öldürdü, 7 kadın ve kız çocuğuna tecavüz etti, 21 kadına zorla seks işçiliği yaptırdı, 30 kadına şiddet uyguladı, 13 kadın ve kız çocuğunu taciz etti. Kadınların yüzde 26,6'sı boşanmak/ayrılmak istediği için öldürüldü.

Ocak'ta toplam 100 erkek şiddeti, cinayet, cinayete teşebbüs, taciz, cinsel şiddet, tecavüz ve yaralama vakası basına yansıdı.

Şiddet haberlerinin yüzde 27'si Akdeniz, yüzde 20'si Karadeniz, yüzde 18'i Ege, yüzde 17'si İç Anadolu, yüzde 12'si Marmara, yüzde 3'ü Güneydoğu Anadolu, yüzde 2'si Doğu Anadolu'da, yüzde 1'i sosyal medyada gerçekleşti. Solfasol/Bianet/TG

Ankara ile İlgili Yeni Yayınlanan Birkaç Kitap

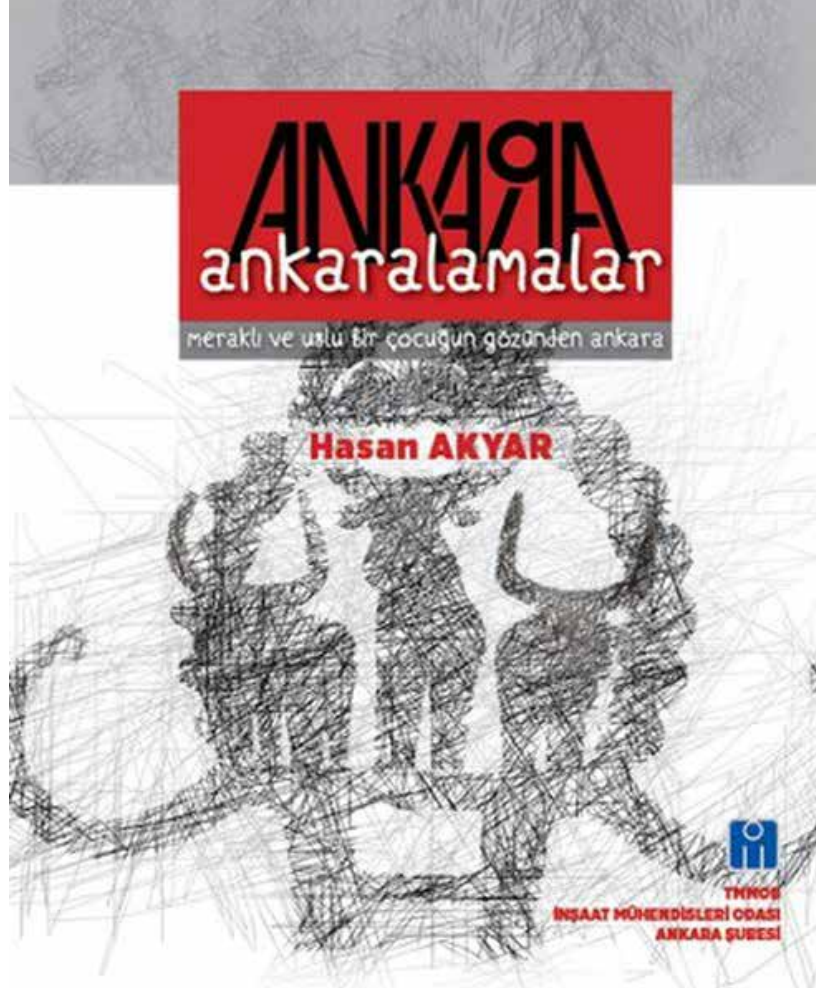
Akın Atauz

Solfasol'un 55. sayısında yayımlanan, Ankara ile ilgili kısa kitap listesi hem ilgi çekmiş hem de eleştiri almıştı. Eleştiriler haklıydı, çünkü Ankara ile ilgili birçok önemli kitap, listede yer almıyordu. Yazının amacı zaten bir başlangıç oluşturmaktı ve eksiksiz bir liste oluşturmak gibi bir niyeti de yoktu. Bu eleştiriler dikkate alındığında, Ankara ile ilgili kitaplar yayımlandıkça, onları kısaca duyurmak ya da tanıtmak gibi bir yaklaşımın, hem büyük bir "Ankara kitapları tanıtımı yükünü" hafifletebileceği, hem de kitapların tazeliğini kaybetmeden tanıtılıp, meraklısının bilgisine hemen sunulmasına olanak sağlayacağı anlaşılıyor.

Bu nedenle son aylarda yayımlanmış olan kitapların tanıtımına geçiyorum hemen. Kitapların hepsi çok yeni. Bu tanıtımlar çok kısa olacağı için, kitapların asıl güzellikleri ve gerçek albenileri çok örselenmiş olacak, biliyorum. Umudum, bu kısacık yazıların, herkesi gerçek kitaplara ulaşmaya heveslendirmesi...

Alt başlığı, "Meraklı ve Uslu bir Çocuğun Gözünden Ankara" olan Ankaralamalar, bir çocuğun gözünden Ankara'nın 1950'li-60'lı yıllarını anlatıyor. Kitap, hem grafik olarak, hem de içerik olarak büyük bir özenle hazırlanmış. İçindeki başlıklar, kısaca gündelik yaşamın çeşitli özelliklerine göre oluşturulmuş. Her yazı, birkaç sayfalık bir deneme ve fotoğraflardan oluşuyor. Kitabın eki olarak bir de harita var. Ankara Şoför Okulu hazırlamış. Haritada Yenisehir, Akay Yokuşu'nda bittiğine göre, 1940'lı yıllara ait olmalı...

İkinci kitap olan "Bir Başkent'in Anatomisi: 1950'lerde Ankara" da, aynı dönemle ilgili. Bu kitap da anılara dayanarak yapılan bir derleme niteliğinde. Ancak çok farklı bir kitap. Kitabın bir ilginç yönü var: İdealkent Yayınlarının da, bu yayınlar içinde oluşturulmaya başlanan Ankara Kitaplığı dizisinin de, ilk kitabı olma özelliğini taşıması. Kitap gerçekten 1950'li yıllarda tasarlandığı ve belki de yazıldığı için, dönemin üslubunu ve yaklaşımını yansıtıyor. İlk kitap gibi şakacı değil. Daha ciddi, almanak türü bir kitap. Çeşitli başlıklar altında Ankara'nın akarsularından başlayarak, tarihi yapılarını, sonra modern binalarını ("Ankara'nın ünlü ilk binaları") tanıtmakla başlıyor ve daha sonra mesireler, kahveler, oteller, pastaneler, tiyatrolar, sinemalar, lokantalar vb. gibi, gündelik

yaşamın çeşitli ihtiyaçlarının karşılandığı mekanları, tek tek anlatıyor.

Kaçak Saray, tam bir Ankara kitabı sayılmasa da, Ankara'nın çok önemli bir bölümünü ilgilendiren uygulamalarda, kamusal yarar ile politik/ ideolojik çıkarların nasıl çatıştığını ve "tarihin, mimarinin, hukukun" ışığında yapılan mücadeleyi yansıtıyor. Kitabın bölümleri, talan ve mücadele tarihini, AOÇ'nin kuruluşundaki amaçları ve verilen hukuk mücadelesini anlatıyor.

Tanıtmak istediğim diğer üç kitap ise, Ankara'nın bütününe değil, bir mahallesine/ semtine ve belki de daha çok bir sorun alanına dair yapılmış olan alan araştırmalarının kitaplaştırılmasıyla oluşturulmuş. Üçü de İletişim Yayınları'ndan.

"Küçük Moskova Tuzluçayır" adını taşıyan kitap, aslında bir lisans bitirme tezine dayanıyor. Yazar, zaten içinde yaşamakta olduğu bu mahalle ile ilgili çalışmalarını, tezden sonra da sürdürmüş geliştirmiş ve bizlere bu kadar ilginç bir kitabı okuma imkanı yaratmış. Kitapta, mahallenin hem tarihi, hem de toplumsal ve politik yapısı anlatılıyor. Kitap, Türkiye'nin kentsel-toplumsal muhalefet tarihinin bir

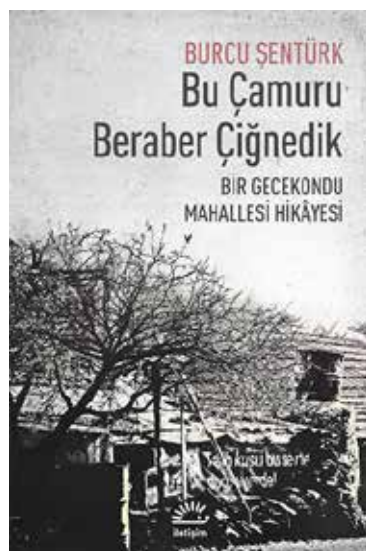
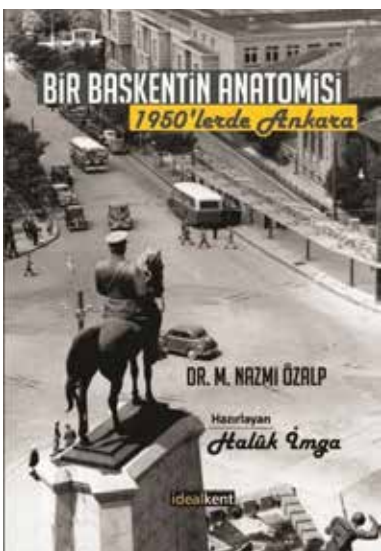
bölümü olarak da okunabilir.

Mamak'taki Ege Mahallesi'nin öyküsü de, Bu Çamuru Beraber Çiğnedik Bir Gecekondu Mahallesi'nin Hikayesi adlı kitapta anlatılıyor. 1970'lerdeki kuruluşundan başlayarak, kentsel dönüşümün başlangıcına kadar, bu gecekondu mahallesi'nin yaşamı aktarılıyor. İşin kolayına kaçıp, kitabı çok güzel anlatan bir arka kapak alıntısı yapacağım: "Muazzam canlı malzemesiyle, roman lezzetinde okunacak bir araştırma."

Son kitap ise, hepimizin en çok merak ettiği konulardan biri üzerinde yapılmış bir alan araştırmasının bulgularını ve sonuçlarını veriyor bize. Kitabın adı "Mış Gibi Site Ankara'da bir TOKİ-Gecekondu Dönüşüm Sitesi". Gecekonduları ve kentsel dönüşüm öykülerini biliyoruz ama gerçekten gecekondu yıkılıp da TOKİ evlerine gidenler, orada nasıl yaşıyorlar, ne düşünüyorlar yeni yaşam çevreleri hakkında? İşte bunu şimdiye kadar sadece seziyorduk, ama pek de bilmiyorduk. Esenboğa'ya doğru giderken "Pursaklar mevkiine gelince Karacaören-TOKİ Konutları işaretiyle sağa döndüğümüzde, iki buçuk kilometre kadar dikçe bir yokuşu çıktuktan sonra (...) boş bir alanın ortasında yükselen çok katlı bloklar..." diye başlıyor anlatı. Çoğunluk, Pamuklar ve Baraj mahallelerinden gelmiş; Ankara'nın ilçelerinden gelenler de var. Hayatların nasıl "baştan aşağı" değiştiği anlatılıyor kitapta...

Her biri çok ilginç ve değerli olan kitapları daha fazla hırpalamamak için, burada kesiyorum. Kitapların künyeleri, yazarlarının soyadına göre alfabetik olarak, aşağıda yer alıyor:

- Hasan Akyar (2015), Ankara Ankaralamalar Meraklı ve Uslu bir Çocuğun Gözünden Ankara, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Ankara Şubesi, Ankara
- Tahire Erman (2016), Mış Gibi Site Ankara'da bir TOKİ-Gecekondu Dönüşüm Sitesi, İletişim Yayınları Araştırma İnceleme Dizisi, İstanbul
- Tezcan Karakuş Candan, Ali Hakkan, Gökçe Bolat (2015), Kaçak Saray Kibir İsrar Hukuksuzluk, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul
- Nazmi Özalp (hazırlayan: Haluk İmga)(2016), Bir Başkent'in Anatomisi: 1950'lerde Ankara, İdealkent Yayınları, Ankara
- Burcu Şentürk (2015), Bu Çamuru Beraber Çiğnedik Bir Gecekondu Mahallesi'nin Hikayesi, İletişim Yayınları Bugünün Kitapları Dizisi, İstanbul
- Yelda Yürekli (2016), Küçük Moskova Tuzluçayır, İletişim Yayınları Araştırma İnceleme Dizisi, İstanbul

Kent İstasyonları: Konuk Kitabevi Bahçelievlerde Bir Dinlenme Durağı

Söyleşi ve Fotoğraflar: Elif Koca, Tanju Gündüzalp, Vedat Gün

Birçok yayınevi ve kitapçı, ancak araçla ulaşılabilen AVM'lere doğru yelken açmış ve diğer şubelerini kapatırken, Kızılay'daki kitapçılarımız kafe ve fabrika kıvamına bürünürken, bizim mahalleye (aşağı Bahçelievler) bir kitapçı açıldı; Konuk Kitabevi. 2 ay önce mahalleden ve Solfasol'dan arkadaşım Hülya'nın aracılığıyla öğrendiğim ve gelip tanıştığım, bu iki değerli insan Mahir (Kankal) ve Birgül (Köksal)'le Ankara'nın erken baharında, sıvacık kitapçılarındaki konuştuk; kitaptan, politikadan, mahalleden, kentsel dönüşümden, insandan...

Tanju: Ne işiniz var Bahçeli 2. Caddede kitapçı olarak? Her yer bar, kafe iken, iki genç insan kitapçı niye açar? Deli misiniz, doktora görüldünüz mü? Ya da biz deli miyiz, az ilgi görüyor diye umutsuzlaştığımız, bilgi/bilinç içeren her şeye neden böyle bir soru ile başlarız..!

Mahir: Birgül sen anlat istersen (konuşma sorumluluğu karşılıklı birbirine atılma halinde).

Birgül: Çok yorgunum, sen konuş. Sözcü olarak seni atıyorum. Birazdan içeri gireceğim (sonunda mikrofon Mahir'de kalıyor).

Mahir: Bahçelievler önceden de tanıdığımız bir yerdi. Biraz da asıl merkezden kaçmak için, bu tarafa gelmeyi kafamıza bir sene önceden koymuştuk. Uzun zamandır ilgimizi çeken ve tanıdığımız insanların, okuyan insanların çok olduğu bir yer Bahçelievler. Bir hafta gezdik ve bu dükkanla karşılaştım. Düşüncemize uygun bir yer olduğunu düşünüp tuttuk.

Birgül: Hatta sevinçle beni aradı, dükkan buldum diye.

Konuk Kitabevi: İki gün nasıl yapalım diye düşündük. İçerde hala, bizden önceden kalan giysiler vardı, bir çorap bile sattım. Rafından, üstten sarkan kitaplarına; yerleşiminden, temizliğe kadar bir haftada, tamamını birlikte yaptık Birgül ve arkadaşlarla. Kendi düşüncemizle şekillenen bir mekan oluşturduk.

Vedat: Bahçeli'ye gelmek, ana merkezden uzaklaşmak vardı aklımızda dedin. Nereden geldiniz buraya?

Konuk Kitabevi: Ben kitapçılık alanında, 10-15 senedir birçok farklı pozisyonda çalıştım. Çalışırken de yönetirken de merkezlerin tektipleştirildiğini gördüm. Merkezden kaçan noktaların, kendimizi daha iyi ifade edebileceğimiz yerler olabileceği fikriyle, o alanlarda varolmayı önemsiyorum.

Vedat: Merkezden uzak dediniz. Bahçeli de merkez değil mi?

Konuk Kitabevi: Merkezden kastımız insan yoğunluğunun fazla olduğu yerler. Kızılay, Ulus dışındaki yan merkezlerdendir Bahçeli. Hayatın nabzının attığı yerler dışındaki yerlerdendir. Hayatın akışı hep ana merkeze doğru olduğu sürece, insanlar o tektip olma halini muazzam bir şekilde yaşıyorlar. İş ve sosyal ihtiyaçlarını giderme açısından Bahçelievler'de sadece 7. Caddede böyledir, 2. Caddede değildir. Burası mahalledir.

7. Caddede veya 3. Caddede açılan bir yerde al-ver dışında bir ilişki şekli geliştirilemez. Akış çok yoğun, insanlar topluca girip alıp çıkıyor, geriye bir şey kalmıyor. Maddi olarak getirisi iyi olabilir ama insanı ve iletişime dönük ihtiyaçları karşılayamaz. 2. Caddede ise bu biraz daha farklı. İşini gücünü bitiriyor ve buraya somut/rafine bir halde, bir dertle geliyorlar. O zaman da, zamanı daha somut ayıran o insanla oturup konuşabiliyor, uzun iletişim kurabiliyor ve paylaşabiliyorsun. Kalıcı bir samimiyet olabiliyor.

Ben doğma büyüme Çiçinliyim. Çiçin'e TOKİ girdikten sonra insan ilişkilerini, mahalle kültürünü yok etti. Mahalle kültürünü önemseyemedik ve mahalle kültürü aldığımız için, yer kararı verirken bunu önemsedik biz. Bizim için asılolan ve bizi var eden bu tür ilişkilenmelerdir.

Çiçin'de yeni yapılan TOKİ bloklarının altına kafeler açıldı. Mekan sahipleri artık o kadar tüketimsel

yaklaşıyor ki, sadece bir tezgah var ve kahveni ya da ne satıyorsa onu alıp gidiyorsun. Mekansal olarak, oturmaya, sohbet, konuşmaya, tartışmaya izin vermiyor. Bunu çok garipsemiştim. Hergün oturup saatlerce çekirdek çitlediğimiz bu mekanların sahibi insanların, sosyal hayatı da değişti ve mahalleliyle ilişkileri de bozuldu zamanla.

Bunları gördükten sonra kafamda hep arınma ve damıtma yerlerinin oluşması vardı. Çiçin'de böyle yerlerimiz vardı eskiden, park kenarlarında, biraz işgal tarzı, küçük küçük mekanlar oluşturduğumuz alanlar vardı. İnsanların oturup sohbet edip, yarınki bir ilişkinin altyapısını oluşturmak için bir araya geldiği... Yıllarca kafamdaki dinamo taşı böyle bir ortam yaratmaktı. Bu sokağı seçme nedenimiz, biraz garip gelse de, insan akışının az olduğu bir sokak/caddeyi özellikle tercih etmiş olmamız. Biz bir şeyler damıtalım, biriktirebilelim ve insanlarla bunu paylaşabilelim istiyoruz.

Vedat: Oturduğumuz yerden baktığımızda, 2. Caddede, şimdiki adı Muammer Aksoy Caddesi, bahsettiğiniz hava var. Binaların alçak olması, biraz araç trafiği olsa da insan trafiğinin az olması, adı her ne kadar cadde olsa da hoş bir sokak havası... Bahçeli'yi biraz bilenler haberdardır, çevrede bir dönüşüm baskısı var. Buraya da yaklaşmış durumda, gördüğümüz kadarıyla henüz burada yok ama sanki yakın zamanda olacak gibi. Bu değişim olasılığıyla ilgili bir öngörünüz ve hazırlığınız var mı?

"2. Caddeden geçerseniz, ağaçları daha yeşermemişken, karşı sıra evlere bir bakınız lütfen. Hepsi zemin+2 kat ve kente oranla o kadar naif bir ölçekte kalmışlar ki..."

Konuk Kitabevi: Bahçeli'deki bu dönüşüm konusunda açıkçası Tanju'yla yaptığımız sohbetler dışında bilgim pek yok. Burayı tutarken bir kentsel dönüşüme tabi olacak diye kaygım yoktu. Biraz önce saydığım nedenler esas kaygılarım olmuştu ve burası o doğrultuda açılmıştı. Bu sokağa girdiğimde ilk hoşuma giden, sağ taraftaki binaların altında dükkan olmamasıydı. Buranın ileride 3. Caddede veya 7. Caddede yoğunluğuna dönüşmeyeceğini tahmin etmiştim. Evlerin dönüşmesi çok zor, elbet ileride dönüşebilir ama, bu tercihi

etkilemişti. Genel olarak Bahçelievler'in bu tip bir dönüşüme tabi tutulması bu sohbetlerle daha çok algıladığım bir şey oldu.

Tanju: Şu an Bahçelievler'de 2. Caddede en az darbe alan, çünkü en az ilgi gören yer, Pazar yeri tarafından girişi hariç. Aslında biraz önce yaptığın açıklama ile örtüşüyor. Henüz insan yoğunluğu ve tüketim ilgisi olmayan bir yer olduğu için, şu an en az dönüşüme uğrayan cadde burası. Yoksa şu an Bahçelievler'de tek yapı ölçeğinde en az 30-40 dönüşüm yaşanmakta. Ama 2. Caddede az dokunulmuş durumda. Onun için de şu karşı silüet harika gözüküyor. (2. Caddeden geçerseniz, ağaçları daha yeşermemişken, karşı sıra evlere bir bakınız lütfen. Hepsi zemin+2 ve kente oranla o kadar naif bir ölçekte kalmışlar ki... Konuk'a geldiğimde, ilk o silüete bakıyorum. Araya girmiş bir dönüşüm yok henüz. 7, 3 ve 1. Caddede kadar yoğunlaşma ve ilgi bu caddeye uğramadı bilgisi bu açıdan çok doğru.)

Tanju: Biraz konuyu değiştirelim. Konuk Yayınları ve geçmişinden de söz eder misiniz bize. Çünkü, bir isim var ve bu ismi bilenler var.

Konuk Kitabevi: Konuk, 80 öncesinde faaliyet yürüten bir yayıneviydi. 700'e yakın, ağırlıklı Sovyetler Birliği menşeli ve politik yayınları olan, sosyalist kampta kendini tarif eden bir yayıneviydi. Babam da burada faaliyet yürütmüş ve yayınevini omuzlamıştı.

Tanju: O zaman bir yayınevi miydi sadece, yoksa bir kitapçı da var mıydı?

Konuk Kitabevi: İstanbul'da yayınevi ve depo şeklinde idi. Sırrı Öztürk'le, iki sene önce kendisini kaybettik, birlikte uzun süre çalışmışlardı. Konuk'un geçmişinde ilginç olaylar da vardır. Bir tanesi mesela, o zaman Öncü Yayınevi ile birlikte kullandıkları depo ateşe verilmiştir. Sırrı Öztürk bunu anılarında yazmıştır. Davalık da olmuştur bu olay. Olayın sanıklarından biri de Abdullah Gül'dür.

Tanju: Gül'ün Beyazıt'ta okuduğu zamanlar mı, Milli Talebe Birliği zamanları?

Konuk Kitabevi: O dönemler evet. Konuk Yayınevi, o dönem politik bir duruşa sahip. Tabii 80 darbesi ve diğer gelişen siyasal süreçlerle birlikte yayınevi faaliyetlerini durduruyor. Bir kaç kez başımıza geldi. Bilenler, o dönem politik olan ve yayınevini takip edenler, tabelayı gördüğünde gözleri dolarak gelip, bu yayınevi bizim zamanımızdaki Konuk Yayınevi mi diye soruyorlar. Biz de, değerli bir miras olarak görüp bunu taşıdığımızı söylüyoruz. Sayıları da artmaya başladı böyle uğrayanların, çok mutlu oluyorlar ve nasıl yardım edebileceklerini soruyorlar.

Tanju: Beşevler'e 200 metre uzaklıktasınız ve Beşevler bir üniversite odağı. Diğer yönde de, hala AVM'ye sıkışmamış bir cadde ve alışveriş odağı var, 3. Caddede ve 7. Caddede. Burada nasıl geliş gidişler? Kimler geliyor, nasıl geliyor?

Konuk Kitabevi: Ağırlıklı üniversite öğrencisi arkadaşlar burayı mekan olarak kullanıyor ve kitap alışverişlerini yapıyorlar. Onlarla eşdeğer boyutta da yereller ve mahalle halkı. Hem destek sunuyorlar hem okudukları kitabı bırakıyor hem de bizimle çay içiyorlar. Bu iki odağa ek olarak da öğretim üyesi arkadaşlar, hocalarımız geliyor. Kendi alanlarında sohbetlerimiz oluyor. Çok çeşitli insanlar geliyor ve çeşitlilik içeren sohbetler de oluyor.

Tanju: Arada çok ilginç arşivler de ulaşıyor elinize...

Konuk Kitabevi: Bulundurduğumuz ürünlerden kaynaklı da alıcılar gelebiliyor. Başka ilçelerden, sosyal medyadan, arkadaşlarından duyup gelenler de var. Bizim temel tanıtım ağıımız, gelen insanların arkadaşlarına tavsiyesi ile. Bu bizi gayet mutlu ediyor, bazı gelenler merakla geliyorlar ve memnun kalıyorlar. İlişkimizi kalıcı şekilde kuruyor olmamızın da bir etkisi oluyor. AVM ortamlarındaki meta fetişizminden bakanların da, bu tip yaşam mekanlarına daha ilgi duyacaklarını düşünüyorum. AVM'ler maddi ve tüketimsel anlamda ihtiyaçları karşılayabilir ancak bununla yetinmeyen ve kendilerine ve insani iletişime dair arayışı olanların hep yanbaşıında olacağız.

Tanju: Dört ay oldu açalı. Ben kitap almaya her geldiğimde, sokaktan geçenle, apartmana girenle, sokaktaki diğer mekan sahipleriyle sürekli selamlaştığımı görüyorum. Dört ayda! Bir yandan kurma sebebimiz bu diye açıklıyorsun ama bu nasıl oluştu? Dört ay çok kısa bir süre. Kitapçıdan mahalleye bakış sosyolojik değerlendirmesi yapabilir misin?

Konuk Kitabevi: Buraya geldiğimizde, ilk ay sokaktaki iki üç mekanla, burada kültürel bir etkinlik yapabilir miyiz diye tartışır boyuttaydık. İlişkiler, bazen uzun biriktirmeler ve emekle oluşur. Ama bazen de insanlar kendileri biriktirirler ve bunun dışı vurulması için belli anlar ve vesileler olması gerekir. Sanırım Konuk'un açılması böyle bir vesile oldu. Mekan sahipleri ve insanlar mutlu oldular, hoşgeldiniz demeye geldiler. Bunun yapay bir hoşgelden olmaması da bizi mutlu etti, güzel bir dostluk oluştu buranın yerel insanlarıyla. Yadırgamalar da olmadı değil.

Elif: Yadırgama neden? Ticaret boyutu açısından sormuyorum, "yürümez burada" gibi değil. Farklı bir yadırgama oldu mu?

Konuk Kitabevi: Yadırgamadan kastım bu tip bir ilişki ile karşılaştıklarındaki tepkilerden çıkardığım sonuç. Gündelik hayatta artık bu tür bir ilişki ile karşılaşmıyorlar anlaşılabilir.

Tanju: Unutulmaya yüz tutmuş bir ilişki şekli olması mı? Emlağının dükkanını boyaman, kafenin açılışından önce onlarla çalışman mı?

Konuk Kitabevi: Evet yardım ettim, birlikte çalıştık. Neden diye soran da oldu yardımcı olduğumda. Ben bunun bir nedeni olması gerektiğini açıklayınca bir neden oluştu. Şimdi birlikte kültürel bir sokak etkinliği yapmayı planlıyoruz. Ama yadırgama oluyor, gündelik çıkar ilişkileri üzerinden kendilerini tarif etmeye alışmışken, insani/sıradan/normal olanla karşılaştıklarında yadırgama ve şaşkınlık oluyor.

"AVM'ler maddi ve tüketimsel anlamda ihtiyaçları karşılayabilir ancak bununla yetinmeyen ve kendilerine ve insani iletişime dair arayışı olanların hep yanbaşıında olacağız."

Tanju: Peki biraz kitap konuşalım. Bu söyleşi nereden çıktı önce onunla başlayalım. Bu söyleşiyi yapma sebebimiz, Dost'un arka bahçesini kitabevine katması, AVM'ye gitmese ve şehir merkezinde dursa da, bir fabrikaya dönüşmesi ve kitapçıdaki ilişki şeklini iletişimsizliğe dayalı, bir market alışverişi haline dönüştürme durumu üzerine Solfasol grubunda konuşmalar oldu. Ben de, en güzel tepki, Konuk gibi bir mahalle/semte kitabeviyle söyleşi yapmaktır. Dost'u eleştireceğimize, Konuk'la söyleşsek bu da bir eleştiri türüdür diye düşündüm. Ve burada çay içip söyleşiyoruz şu anda... Soruma gelince, kitabevinde ne kadar yeni ne kadar sahafılık kitap var? Tüm kitaplara yetecek yer ve kaynağın olmadığında kitap seçimini neye göre yapıyorsun?

Konuk Kitabevi: İkinci el ve sahaf kitapla yeni kitap yarı yarıya diyebiliriz. Nadir kitaplar, baskısı az olmuş, baskısı bitmiş kitaplar, ikinci el kitaplar ve yeni kitaplar var. Mekan küçük. Kıstasımız nitelik tabii ki. Metalaşmayı asgariye indirebileceğimiz ve ilişki kurabileceğimiz kitaplar seçiyoruz, her yeni kitabı almıyoruz, değerlendirip aldığımız kitaplar. Bu bizi de diri tutuyor.

Dost için de söyleyeceğim, kentin hafıza mekanları vardır, kentin kitabevleri de hafıza noktalarıdır. Bunların küçük/ilk şubeleri zaten kapandı. Bunlar yok olunca da önünde/içinde yaşanan tüm anlar ve hafıza silindi, yok oldu gitti. Tabii ki temel neden para kazanmamasıdır. Bu bize uzak bir neden. Dost Kitabevi evet, AVM'ye gitmedi ama, böyle bir eylemle AVM'yi Kızılay'a, sokağa taşıdı. Mekanların önemli olduğunu düşünüyorum. Bu mekanda örneğin, bana selam vermeden birisi içeri giremez, kapıyı açtığı anda aramızdaki mesafe 1,5 metre ve yüz yüze geliyoruz. Olağan bir diyalog başlıyor.

Tanju: 4 ay bu sorular için çok kısa bir süre ama, dağıtımçıları aran nasıl, vadeleri esnetebiliyor musun, maddi olarak nasıl gidiyor?

"Biz bir şeyler damıtalım, biriktirebilelim ve insanlarla bunu paylaşabilelim istiyoruz."

Konuk Kitabevi: Evet kısa bir süre oldu, daha erken gibi ama şu an kendini yaşatabiliyor. Kitapçılıkta 15 yıllık bir geçmişim olması sebebiyle, dağıtımçıları kurumsal değil kişisel ilişkimiz olduğundan şimdilik bir problem yok. Birkaç kez maddi olarak zor duruma düşsek de, dostların desteğiyle sorunsuz ilerliyoruz.

Tanju: Konuşmalarının içinde biraz söz ettin ama ben yine de ayrıca sorayım. Ne üretirsek üretelim, büyümeyi çok seviyoruz. Büyümeyi düşünüyor musunuz? Büyürseniz kentte nereye doğru, hangi AVM ya da çarşıya doğru yelken açarsınız? Burada selam verdiklerinizle görüşmeye devam eder misiniz?

Konuk Kitabevi: Böyle bir kaygımız olmadı hiç. Sosyal kaygılarımızla açtık burayı. Tabii ki büyüyebilir, burası genişleyebilir. AVM gibi cepheden karşı olduğumuz yerlerde kesinlikle olmayız. İhtiyacını hisseder ve ikinci bir şube açarsak, bu mahallede olur, Altındağ'da, Çiçin'de olur. Zenginleşmenin çabıyla ve hırsıyla ilintili olacağını düşünüyorum. Biz kazansak da dayanışma/yardım amaçlı paylaştığımız için, bizle de paylaşıldığı için, bu tavrımız ve hayata bakışımız büyümeye engel. Asla tecimsel kaygılı bir büyümeye gitmeyiz ama ürünler, kitaplarımız çoğalır, yere ihtiyaç olur... Örneğin, yandaki yerle birleştirip bu mekanın büyümesi olacaktır.

Tanju: Biraz da gelecek planları... Bu soru bizim kent gazetesi de olmamızla ilgili. Kentte, kentin bir semtinde/mahallesinde olmak, geçmişten bir yayınevi mirasıyla gelmek, şu anda Solfasol'la söyleşiyor olmak, mahalle mekanı olmayı önemsiyor olmak üzerinden kafanızda kent ve yayın üzerine planlar var mı?

Konuk Kitabevi: Az önce de söz ettiğim gibi sokakta bir etkinlik planlıyoruz. Kültürel bir hafta planlıyoruz Nisan, Mayıs aylarında. Burada yerelde, insanların hem birbirinden hem kültürel etkinliklerden haberdar olması için aylık bir ücretsiz kültürel bülten planımız var. Sokağa ilişkin birkaç planımız var. Burada imza günü, az ilerideki arkadaşların kafesinde şiir dinletileri ve sokağın doğasını bozmadan kültürel etkinliğe ait fiziksel müdahillik katılımlar planlıyoruz. Mahallede olmanın yakınlığı ve avantajlarını da görmeye çalışıyoruz. Mevcut tüketim doğasına ve iktidarın alıştırılmalarına müdahale için bir refleks ve karşı koyuş olarak mahallede olmayı ve kendimizi ifade etmeyi planlıyoruz.

Kente yani Ankara'ya yönelik bir şey söylemek

gerekirse de, sadece kitabevi formatı olarak değil, benzer samimiyette ve başka formlarda da başka kent istasyonlarının oluşması gerektiğine inanıyoruz. Bu istasyonlar insanlara, farklı bir yaşam alanı olasılığı yaratmalı. Bunlar çoğaldıkça, insanların farkındalık hallerinin artacağını düşünüyorum. Bu kitabevinin misyonu da bu diyebiliriz.

Tanju: Kültürel bülten, sokak şenliği dedin, devamında yayınevi, yeni yayınlar, planlar neler?

Konuk Kitabevi: Yayınevi devam ediyor, kurulu Konuk Yayınları var. Elimizde yeni yayın ve eski yayınlardan seçtiğimiz yeniden basım planlarımız için oluşturduğumuz bir dosyamız var. Ankara'dan bir bakış açısı şeklinde kente dönük bir yayın planı da düşünmekteyiz.

Tanju: Genelde seni tanıdığım kadarıyla, yerelden evrensele bakmak planın. "Ankara'dan bakmak" diyebilirsiniz sanırım.

Konuk Kitabevi: Yerele sıkışmak da bir süre sonra problemleşiyor. Her evrensel şey kendi tarihsel evrimi sürecinde yereldir. Bunlar soyut şeyler değil, bunlar yerelden çıkıp evrenselleşmiştir. Biz buradan baktığımızda yereli önemsiyoruz, varoluşumuzun mekansal yerleri buralar. Buralardan büyüyen tüm kuram/kavram/fikir/sanat/estetik yaklaşımlar evrenselleşme eğilimine girebilir.

Tanju: Solfasol'u okudunuz mu ya da incelediniz mi, birlikte bir şeyler yapmak için önerileriniz olabilir mi? Kente, Solfasol okuyanlara bir davetiniz var mı ya da söylemek istediğiniz bir şey?

Konuk Kitabevi: Nadir Kitap üzerinden şehir dışı, yurt dışı kargolarımıza Solfasol'un eski sayılarını koyup yollamaktan çok mutlu oluyoruz. Aldığımız mesajlar ve yorumlar da bizi mutlu ediyor. Biraz önce söz ettiğimiz mekansal hafıza neyse, Solfasol de yerel anlamda, yazılı olarak kentin hafızası. Çok önemsiyoruz, yaşamasını istiyoruz, elimizden gelen her şeyi de yaparız. Dost bir yapı olarak görmekteyiz. Bu tür çabaların arkasında büyük emekler olduğunu da biliyoruz ve bu emeğe çok saygı duyuyoruz.

Tanju: Son sorumuz da eğlenceli olsun. Geçen Pazar uğradığımızda bir genç arkadaş gelmişti, önce fotokopi çekiyor musunuz diye, sonra kırtasiye var mı diye sordu. Sadece kitap satıyoruz ve alıyoruz deyince siz, "kaçta alıyorsunuz?" dedi. Ama sonra da oturdu 1-1,5 saate yakın kitap okudu çayını içerek. İnsanları zor duruma düşürmeyecek böyle hikayeleriniz var mı?

Konuk Kitabevi: Evet evet, keyifli ilişkiler yaşıyoruz çok. Hemen hemen her gün uğrayan bir ülkücü genç arkadaşımız var.

Birgül: Geçen sabah, kapının önünde beni bekliyordu. Birlikte açtık dükkanı.

Mahir: Okumayı seven bir insan, ilk geldiğinde benden kitap önerileri istemişti. Ben de önermişim bazı kitaplar, beğenmiş. Oturdu yanımıza, ülkücü olduğunu, reislik mertebesinde bulunduğu falan aktardı. Gülüştük. Kitaplar üzerine konuşmaya başladık, Komünist Manifesto'yu aldı, tatile gitti memleketine. Etkilendiğini söyledi. Hala ilişkimiz sürüyor.

Tanju: Benim soracaklarım bitti. Sizlerde soru var mı?

Elif: Hem kitabevi hem plak demişsiniz?

Konuk Kitabevi: Evet plak da satıyoruz.

Elif: Eskiye, belirli bir döneme ait plaklar, değil mi? Tabelaya asacak kadar satışınız ve müşteri potansiyeliniz de var mı?

Konuk Kitabevi: Evet var satışımız. Elimizdeki arşiv de iyi. Ağırlıkla klasik müzik ve Türk Halk Müziği olarak tutmaya çalışıyoruz arşivimizi. Her hafta gelip, seçip arşivini oluşturan müşterimiz de var. Geçen bir müşterimiz, "Eski köy kahvelerine çok benziyor burası. Çay, plak, kitap var." demişti.

Tanju: Kapatıyorum kayıt cihazını. Çok teşekkür ediyoruz, hem sohbet, hem de böyle samimi, sıcak bir istasyonu kente kattığınız için.

Sohbetin bundan sonrasını okuyamayacaksınız maalesef. Bir gün yolunuz Bahçelievler 2. Caddeye (Muammer Aksoy Caddesi) düşerse ve sohbele kaldığı yerden devam etmek isterseniz, mutlaka uğramanızı öneririz Konuk Kitabevi'ne.

(Konuk Kitabevi: Bahçelievler 2. Cadde No:13/B)

K'ağıt

Barkın Sinan

'Mektep, gençlik için daima ehemmiyetlidir. Her şeyden sarfınazar o yaşlarda ömrün en azaplı meselesi olan "Ne olacağım?" sorulunu geciktirir.'

Ahmet Hamdi Tanpınar
Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nden

Kağıtları tomar tomar kucaklayıp tekerlekli kocaman çuvalara tıkıştırırken soğuktan çatlamak üzere olan parmaklarını yüzüne doğru çevirip, "eldiven lazım bana" diye söylendi kendi kendine. Parmaklarının dili olsaydı aynı şeyi donmuş gibi kavruk suratı için söylerdi muhtemelen: "Sana atkı bere lazım, sonra sıcak bir çorba, vücuduna sinmiş o is kokusunu giderecek bir banyo, ıhlamur kaynatıp dalıp gideceğin bir uyku, kahvaltısına uyanacağın bir sabah lazım. Seni, dünyasına doğduğun o talihsiz civarların talihinden çıkaracak bir kader lazım."

Dilsiz parmaklarını koltukaltlarına sıkıştırıp, çaresizce soğuktan korumaya çalıştı ardından. En son bu kadar askerde sızlamıştı vücudu; onbeş dakikada bir nöbet değişimlerinin olduğu gecelerde zangır zangır titrerken bile zorla içtimaya çağrılan, Ağrı'dan çok Ankara'da, her şeye rağmen evinde olmak isteyen vücudu. İşte bu vücut, kendisine dolanmış parmaklara, bugünlük yeter arkadaşım, dedi. Baktı ki, vücudu takatını kaybetmeye doğru gidiyor, tek tek bütün uzuvları isyan aşamasında, son kağıt ve kartonları apartopar attı sepetine devam etti. İçi de üşümüştü; evdeki sobanın üstünde çay suyu kaynıyor olsa şu an, yanaşmış olsak yanına, ılık bir rüzgar çarpması gibi, bir bedenin içindeki serin hapisliğime güneş doğardı, ne güzel olurdu şimdi.

Aslında "Aşk ve Devrim" yan yana çok güzel bir haber. Şiirle gazel gibi. Adem ile Havva. Olmak ya da Olmamak... Keşke olsaydı. Babaannesini "eğer bir şeyi çok istersen olur", cümlesini ne kadar çok kurardı oysa. Torunu sabah evden çıkar çıkmaz akşama kadar aynı şeyi isterdi: "Geç gelme eve, beni merakta koyma" derdi. Olmazdı ama. Devrim provaları, o kadar güzeldi ki; inanmış olmanın aşkıyla sabahlara kadar konuşup, sonrasında Ankara sokaklarında kendisi gibi bir çok arkadaşla eylemlerle dolu günlerin ışığı hiç bırakmazken onu, hiç okumadığı bildirileri de dağıtırken basın açıklamalarında aralarda görünen bir yüz; -kimseyi tutmasalar da elleri de gülüyordu sanki o kitap senin bu kitap benim alıp başını gidiyordu tutunamaz değildi düzlükteydi ama sınıksız tutunmuştu Ankara'nın duvarlarına gecenin bir vakti başka türlü bir dünya mümkün yazıp kaçmak ne güzel okunmayacak kitap kalmasın görülmeyecek ülke olmasın yapılmayacak devrim gayri resmi derslerde gösterilsin dolu dolu hep böyle olsun bozulmasın cümleler isyan umut özgürlük bayrakları ile koşuyoruz gibi bir solukta- derken nefesini tuttu. Bıraktığında... Gençliğini de bıraktı.

Yol boyu, kafasında "bir güzel demlediği çay, ellerine dudaklarına değiyormuş" gibi eğlenirken; kendisi de Cebeci'den ev istikametine, içinde hep ukde olarak kalmış üniversite okuma hayalini aklına düşürecek Fakülte'sinin önünden geçiyordu. Sabahtan beri dolaşmaktan helak olmuş gövdesi; kendi kadar büyük çuvalın soğuk kenar demirlerini tutmaktan, artık pek de hissetmediği elleri, etraftakileri toplamak için yeterli güçte olmamasına rağmen; Fakülte'den çıkan öğrencilere baka baka hafiften işe koyuldu. Çevrede, istiflenmiş ders notlarından orta boy kolilere, ne idüğü belirsiz bez parçalarından bina demirbaşlarına kadar düzenli

bir şekilde bırakılmış parçalar da vardı; içilip gelişmiş güzel bırakılmış kağıttan çay bardakları, kola şişeleri, yiyecek jelatinleri de... Bütün bunları, daha çok da para edecek olanları, birbir heybesine yüklerken; kucakladığı bir tomar ders notunu çuvalın içine fırlatmadan önce, en üstte duran nota göz ucuyla baktı. Kocaman harflerle MİRAS HUKUKU yazıyordu. Kucağındakileri, dizlerini büküp cadde lambasının aydınlattığı duvar dibine bıraktı. Kendisine şu hayatta miras kalacak bir şeyler düşündü, bulamadı. Baş parmağıyla baştan sona bir seferde yokladığı ders notu, sayfalar yüzünün önünden bir çırpıda geçerken, arasına sıkıştırılmış sarı saman kağıtta durdu. birkaç, bir şey okudu, geçti. Eve gitmeli artık diye düşünüp, duvar kenarına bıraktığı kağıtları çuvalına yükleyerek, hayatını itekleye itekleye yoluna devam etti.

Bir sonraki günün son sınavını vermek için o gece sabaha kadar harıl harıl ders çalışmıştı. O çay senin, bu kahve benim, uykusunu kaçırarak ne varsa içti. Evin yakınındaki camiden, gecenin sonlandığını haber veren sabah ezanıyla birlikte, saatine baktı. Akşam yemeğinden bu yana, neredeyse aralıksız çalıştığını farketmişti. Yorulmuştu. Oturduğu yerden kalkıp cam kenarına yöneldi. Ortalık az sonra aydınlanacak; kuşlar, birer ikişer seslerini yükseltecek, kendisi de öğlen saatlerinde uyanmak üzere yatağına girecekti birazdan. Yatağına girdikten sonra, bir sağa döndü, bir sola döndü. Cık, uyuyamadı. Kalkıp, az önce bıraktığı cam kenarından dışarıya baktı yine. "Artık bitiyordu" diye düşündü. "Dört senedir iyisiyle kötüsüyle geçirdiği şu üniversite hayatı bitiyordu". Hukuk fakültesine girip okuduğu o ilk sene için, yıllar sonra şöyle yazsa da: "bazı hikayelerin başı o kadar hızlı geçiyor ki, insanın aklında bazen sadece sonu kalıyor", bitiyordu işte. Uykusu kaçmıştı. Kalkıp ders çalıştığı masanın başına oturdu. Yarınki sınav için not tuttuğu sarı saman kağıtlardan birini çıkartıp yazmaya başladı. "Dünyanın değişmesi için ne kadar çok yazılmış kağıt var aslında. İşi rast gitmeyen kimi hayatların düzenini temize çekmek niyetinde, nice metinler. 'Devrime odaklanıp da dansı unutmayın' diyen nice tecrübeler; bunlar yalanlarınaydı; 'ah bir de doğruyu söyleseydi canımı verirdim' deyip, ehl-i gönüle işaret eden nice vazgeçişler; o golden beri 'Ankaragücü düzyazıdır, Eskişehirspor şiir' yazan dizeler, 'parmağını Şeyh Gâlip'in bir gazeline koyup bittü dedin' diyen şiirler... Bakıp bakıp da bunlara, 'çok büyük şeyler mi istedim acaba' diyorum kendime. 'O kadar bağırırken, bir yerlerde fısıltıyı mı unuttum.' Tam idrak edemedim mi aslında yaşananları. Beraberinde mi solosunda mı kayboldum, söylediğim şarkıların. Kurtuluşum yok mu, tek başına. Hem hep beraber, ya hiç birimiz! Bu çıkmazlara, kim sürükledi ki bizi."

Nihayet eve varmak üzereydi. Üstündeki siyah kabanın altında yedi büklüm vaziyet yokuşu tırmanırken, üşümenin yerini terleme almış, ağzı susuzluktan kurumuş, gözlerinin içi yorgun düşmüştü. Sokağa çıkan son tepeli tırmanıp köşeyi döndü. Yakın zamanda şehre düşmüş kar kütleleri arasından çarçabuk geçip gecekondunun çamurlu bahçesinde, uzun yolcuğunun sonuna geldi. Kağıt dolu el arabasını uzun demirlerinden kavrayıp merdiven dayar gibi evin duvarına dikledi. Artık içini bunaltıp nefes almasına da mani olan kabanını apartopar çıkarıp evin önündeki sedirin üstüne fırlattı. Eşikte çıkardığı çamurlu botlarını küçük bir tahta parçasıyla temizleyip kapıyı açtı.

Yüksek önemde kontrollerden geçtiği üniversitenin

giriş kapısından son kez çıkarken geride, biraz daha etrafta oyalanmak isteyen arkadaşlarını değil, gençliğini de bıraktı. "Gençlik" denilen o bahar sofrası, kiminin yaşı bitince bitiyordu, kiminin saçları bitince. Kiminin hiç başlamadan kışa odun, kiminin hiç bitmeden kara toprak. İş gücü sahibi olup çoluk çocuğa karışınca kiminin, kiminin içinde "genç" kalmayınca.

Yıllar sonra yazacağı yazılardan birinde, "geride bıraktıklarımı sanki bir yere koymuş gibiyim" diyecekti. Bir kaç yıl sonra ucuna "gerçi ben oraya dönüp alamadım, keşke başkası olsa" notunu ekleyecekti. Ağacın dibindeki bankın köşesine oturdu şimdi. Ders notları da koltuğunun altından çıkıp yanına... Biraz önce az ilerdeki kantinden aldığı çay avuçlarını ısıtmasa, şu ders notlarının arasından boş bir kağıt çıkarıp da son bir şeyler yine de yazar mıydı, bunu düşünmedi. Son sınavını da büyük ihtimalle vermiş olmanın rahatlığıyla kendine döndü. Okuduğu dört yıl boyunca girip çıktığı dersler, yaşadığı bir iki aşk, sabaha kadar babaannesinin beklediği ev dışında, uğruna romantik - nostaljik düşler kurduğu politik macerasına, sakince bakabilirdi giderayak. "Okul bitince, düş'tüm." Yazmaya başladı sadece:

"Bazen bu mücadelenin karşılık bulmadığını düşünüyorum. Umutsuzluğa kapılıp değişmesini istediğim hayatların çok uzağında gezindiğimi, onların dünyasına girmeden kendi dünyamda, dünyayı değiştirmeye çalıştığımı düşünüyorum. Onlarla hareket ettiğim bazı zamanlarda bile onlar gibi hissetmediğimi, onlar gibi bakmadığımı..."

"Hızlıca geçirdiğim o ilk üniversite zamanlarıma dönecek olsam diyorum kendime, o kadar tepeden bakmamış olsaydım herşeye, büyük şeyler isterken büyük büyük kaybolmamış olsaydım..."

"Yeni bir şehir buldum Kavafisi!, demesem de var'mış gibi geçen günler, arkamdan gelen bir şey yokmuş gibi..."

"Bir şehirde yaşarken, orada olmayıp da, sonradan orada olduğunu sert bir şekilde anlamak, gençliğin bitmesine tekabül eden bir şeydi. Cevval olduğum, koşup giden zamanlarım; durulup da aynaya baktığım vakitlerim. Yeterince istedim mi: bir bir yokluğu toplayanların hanelerine güneş girecek günleri?..."

"Ben yeterince çıkamadım, çıkaramadım hanemden kendimi. Bu kağıda yazdıklarımı birazdan şu sabaha kadar çalıştığım ders notlarının arasına koyup mezunu olduğum bu okulun çıkışına bıraksam, kim evine alır ki beni?"

Dışarıdan yorgun bitkin ve üşümüş vaziyette, içeriye girdiğinde; yarın kağıt toplamayacağını aklına getirip sevindi. Üstünde yarı yırtık muşamba serili sehpaye yanaştı. Radyoyu açtı. Kanalları dolaştı bir bir. Şöyle eğlenceli bir Ankara havası arıyordu. Pantolonunun arka cebinden, yazılı saman kağıdı çıkarıp bulduğu yazıyı okuyacaktı birazdan.

"Belki de sadece aramak ve bütün kapıları çalmak kafidir"

Ahmet Hamdi Tanpınar
Beş Şehir'den

Su Heval, Su...

Dilşah Özdiç

Çocukları öldürmeye gitmeden önce, ellerini gökyüzüne çevirip dua ediyorlar. "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla diye başlayan dualar ediyorlar. Bir insanın en temel hakkı olan yaşam hakkını dualar eşliğinde gasp ediyorlar.

İnsanların iç organlarını patlatıyorlar, kafalarını kesiyorlar, ölü bedenlerini panzerlerin ardında sürüklüyorlar. Kapısının önünde oynayan çocukların kafasına nişan alıp ateş ediyorlar. Bodrum katlarında mahsur kalan çocukların kan kaybından ölmesini izliyorlar, çocukları yakıyorlar.

Ve dua ediyorlar hep birlikte "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla"...

Aldığımız her nefesi tekbire boğuyorlar, mezarlarımıza sancaklarını dikiyorlar, hayvanlarımızı öldürüyorlar, çocukları katlediyorlar, kadınlardan nefret ediyorlar. Çırlıçıplak soyup, göğüs kafeslerini deliyorlar.

Ve dua ediyorlar hep birlikte "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla"

En erkek, en karanlık dünyalarıyla, iktidar fetişleri, vatan paranoyalarıyla hepimize bedel ödetiyorlar. Doğadan, tarihten, çocuklardan, eşcinsellerden, kadınlardan, hayvanlardan nefret ediyorlar! Kürtler'den nefret ediyorlar!

Ve dua ediyorlar hep birlikte "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla"

Daha iki gün önce patlayan bomba, o an... o an caddede olmak, itfaiye sesleri, ambulanslar, susmayan telefonlar... Yaşiyor musun diye birbirimize sorduğumuz sorular...

Yaşiyor musun? Bu soru başlı başına bir travma... Bu soruyu sormak da bu soruyu cevaplamak da...

Ve yaşamını kaybedenler...

Ambulanslar... İtfaiyeler... Bombalar... Çocuklar...

Ah...

"Su heval, su" diye bağırان insanlarin seslerini duyuyorum... Her gece...

Cizre'ye, barış forumu için gittiğimde tanıştığım M'yi düşünüyorum... M. bir çocuk...

Yalnız bir çocuk... Yalnızdı... Atolye çalışmaları boyunca tek başınaydı, bütün çocuklar birlikte yemek yerken

Cennete aşerip, cehennem korkusuyla yaşamak nasıl bir şeydir ki, insan öldürmeden önce Allah'a yakarılır? Hangi din kitabında, hangi duada, hangi sûrede hangi ayette yazıyor "git öldür çocukları" diye... Nerede yazıyor bütün bunlar?

o yemeğini yalnız yedi. Tüm çocuklar atolye çalışması bitince birlikte güle oynaya giderken o tek başına geçti caddenin karşısına...

Ve barış için radyo programı yaptık birlikte. Barış istiyorlardı onlar. Barış cümleleri kuruyorlardı.

"Çocukluğumuzu elimizden almayın" dedi M. ... Çocukluğunun elinden alınacağı korkusu duyan çocuk mu olurdu?

Olurdu işte... Cizreli Kürt çocukların olurdu...

"Su heval su" diyor birisi, ben M'nin sesini duyuyorum... Nerede şimdi, ne yapıyor, ne oldu ailesine.

Korkusu gerçek oldu. "Çocukluğumuzu elimizden almayın" derken gülümseyerek bana bakan yeşil gözlerini unutamıyorum. Küçücük yüzünü, yüzüne büyük gelen gözlüğünü...

Su heval...Su...

M'nin çocukluğuyla birlikte hepimizin "çocukluğunu" aldılar...

Ve "Rahman ve Rahim Olan Allah'ın adıyla" diyerek aldılar, alıyorlar...

"Su heval, su"...

Cizreli çocukların kahkahaları, sesleri yükseliyor...

M. "çocukluğumuzu almayın elimizden diyor"

Madem ki "Rahman ve Rahim Olan Allah'ın adıyla" çocuklar katledilebiliyor, bilinir mi ki acaba bir sure vardır, Karia Suresi. Din kültürü ve ahlak bilgisi için müslüman olmanıza da gerek yoktur. Vicdan sahibi olmanız yeterlidir. Vicdanla her türlü okuma yapılabilir.

Şöyle der bu sûre:

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla!
O apaçık bela... Nedir o çarpacak bela?/ O çarpacak belanın ne olduğunu ne bildirdi ki sana?/ O gün insanlar çırpınıp yayılan pervaneler gibi olacak/ Dağlar da didilmiş renkli yünler gibi atılacaktır/ İşte o zaman tartıları ağır basan kimse, artık hoşnut olacağı bir hayat içindedir o / Fakat tartıları hafif gelen kimse/

O vakit onun anası Haviyedir/Ve bildin mi, Haviye nedir?/Kızıymış bir ateştir!"

O çarpacak bela, nedir o çarpacak bela?

Bu bela insanın insana yaptığı zulümdür.

İnsanın insana yaptığı zulümdür pervaneler gibi çırpınmasına neden olan.

Didilmiş renkli yünler, çocukların ölümüdür.

'Tartı'dan kasıt vicdandır.

Ve vicdan sahibi kimseler, onlar, insanın insana yaptığı bu zulme katılmayan, ortak olmayan kişilerdir. Tartısı ağır basmıştır, vicdanı hiç bir ölüme evet demez.

Fakat tartısı hafif gelen kimse, ki o zulüm yapar. İşte o Haviyeden doğmadır.

Nedir Haviye, kızgın ateştir ki bu cehennem ta kendisidir.

Gerek yoktur cehennem tahayyül etmeye, o zulmedenlerin tam kalbinde bütün yüreğindedir. Onlar cehennemdir.

Cennete aşerip, cehennem korkusuyla yaşamak nasıl bir şeydir ki, insan öldürmeden önce Allah'a yakarılır? Hangi din kitabında, hangi duada hangi surede hangi ayette yazıyor "git öldür çocukları" diye... Nerede yazıyor bütün bunlar?

Nerede yazıyor "su" diyen insanları yakmak?

Ve Haviye nedir, bildin mi?

Kızgın ateştir! O ateş zulmedenlerin kalbinde ömürler boyu yanacaktır! Öte dünyaya gerek yok, onlar bu dünyanın zebanileri, bu dünyanın cehenneminde öldürdükleri her bir çocuğun ömrünün azabını yaşamlar boyu süreceklerdir!

Su Heval...Su...

Su Heval...

Su...

DOSYA:

KADIN, KENT VE EMEK

Hayatın Emekçileri...

Gülşah Aykaç

Savaşlar var. İnsanların birbirini öldürdüğü savaşlar... Dünyada, memlekette ve Ankara'da neler olduğunun ne kadar farkındayız bilmiyoruz. Her sabah uyanıyoruz ve yaşamaya başka çeşitlerde devam ediyoruz. Sevgi Soysal, ölüme çok yakın olduğu hastalığının son zamanlarında ve belki de bu sebeple, ölmekle ilgili şunları yazmış:

Eğer ölüm varsa, daha güzel bir hayatın, daha uygar insanların, daha insanca kuracakları bir hayatın gereği için var. Yoksa ölüm, insanlar arasındaki kavgayı, bir insan ömrü içinde aşamadıkları sevgisizliği, çirkinliği daha kötü bir dünyaya aktarmak isteyenler için değildir.¹

Yakın ya da uzak savaşların kıyısındaki yaşamın, yaşantımızın içinde de çeşitli savaşlar var. Bazılarımız için direnme, bazılarımız için kendini yaratma, bazılarımız için hayatı anlamlandırma ya da hayata tutunma ve bazılarımız için en temel anlamda yaşamını ekonomik olarak sürdürebilme savaşı. Kadın olarak bu savaşların - karşı tepki vererek var olma çabasının en çetinlerinden birinin içinde yaşıyoruz. Soysal'ın başka güzel cümleleri,

tüm bunlar olup biterken biz kadınların yaşam içindeki varoluşuna dokunuyor.

Evet kadın, hayat denilen güzelim oluşumun yılmaz, vazgeçilmez savaşçısıdır. Sözümüz hayatsa, kadın hayat adına ölümden de çekinmez. Çünkü kadın doğumu bilir, yani hayatın ölüme, bereketin kısırlığa, ilerlemenin durgunluğa olan tartışılmaz üstünlüğünü bilir. Kısaca emekçidir o. Hayatın emekçisi. Budur en büyük gücü kadının.¹

İşte biz de bu türden bir gücü çevremizde ve içimizde hissederek, Ankara'da emekçi kadınlar olmak hakkında konuştuk, düşündük, yazdık ve bu sayı için bir kadın dosyası oluşturduk.

Hepimizin dünya emekçi kadınlar günü kutlu olsun.

¹ Sevgi Soysal, (2014) Bütün Eserleri (Dokuz), Radyo Konuşmaları - Hoş Geldin Ölüm, İletişim Yayınları, Orjinal Yayın: Bilgi Yay. 1980. Alıntılar sırasıyla sayfa 29 ve 19.

Susmak Bizim Hakkımız mı?

Çiydem Dağdeviren

Hayata sitem ederek yaşıyoruz hepimiz, sisteme, yoksulluğa her şeye... Sonunda içim ufak ufak sıkıştırmış gibi hissettiğimde konuşamadığımı fark ettim. Gözlerimin dolduğu sırada arkadaşım, soruları sormaya devam etti fark ettirmeden. Bu kadar zor olmamalı aslında gerçekler ile yüzleşmek. Yahut yaşarken gözlerimizin görmediği şeylerin, aslında var olduğunu unutmak büyük haksızlık.

İhtiyar bir kadının gözlerinin içine yerleşmiş umutsuzluk "Biz ne yapalım şimdi" diyerek sadece hayatta kalmak için yaşıyor olması büyük haksızlık değil de ne peki? Apartman dairesine taşındığı için mutlu olmasını beklediğim insanlarla görüşmeye gittiğimde, aslında bu daire meselesinin insanların hayatında sadece yaşam alanlarının iyileşmesi dışında farklı yaralar yaratmış olduğunu gördüğümde zorlaştı her şey. O daire mutluluğunun içinde dünyalara sığmayacak kadar üzüntülere sahip olduğunu görmek herkeste hayata dair sorgulamayı yaratacağına inanıyorum. Ankara'nın bütün kasvetinin üzerine çöktüğü bir mahalleydi sanırım. Fakirliğin var olduğunu bilerek, yıllarca bir nebze olsun bu mücadelenin içinde yer alan bizlerin bu durumdan ne kadar haberdar olduğunu bildiğimizden şüpheliyim. Okulumuzda, kafede, evimizde sürekli siyaset konuşurken, sınıf mücadelesinin haklılığı konusunda kendini teorik olarak parçalamış insanların orada yaşanan yoksulluğu kitaplarda okumaktan, haberlerde dinlemekten başka farkında olduğundan şüpheliyim. Kışın ortasında ısınmak için evine alamadığı kömür, o kadının hayatta ki en büyük problemi aslında. Evet ne gelir elimizden "örgütlenelim" demekten başka. Ancak bunun başka bir anlamı olmalı...

Bu kadar zorlandığımı çok kez hatırlıyorum, ancak içimde bir şeylerin her seferinde parçalanması her seferinde bir umutsuzluğun peydahlanması bizim görmezlikten gelmememiz için büyük bir neden.

"İsmi soramadığım teyzem altmış beş yaşında ve 1956 yılından beri gecekonduya yaşıyordu. Erzurum'da muhafazakâr bir yaşamın içerisinden Ankara'ya taşınan bu kadın burada da muhafazakâr hayatına devam etmiş. Ancak alışılmışın dışında ailecek CHP'li

olan kadında bir memleket sevgisi var. İktidarın çalıp çırptığından, nasıl kurtulmamız gerektiğinden dem vuruyor. Bunun dışında kentsel dönüşüm ile birlikte gecekonduşundan taşınmış, şuanda bir apartman dairesinde yaşıyor. Ancak ayakkabılarımızı dışarıda çıkarıp evin içerisine girdiğimizde değişen sadece bir apartman dairesi olduğunu yere serilmiş 1980'lerin kahverengi ufak çiçekli halılarından tutun, gün içerisinde kömür sobasını yakmak için havanın biraz daha soğumasını beklediği bir halde olmasından anlaşılıyor. Kentsel dönüşüm ile evlerin güzelleşmesi, maddi hayatımızın içinde olan eşyaların güzelleşmesi değişmesi gelir insanın aklına. Sanırım bende bunu bekliyordum... Ancak karşımıza çıkan "gerçekler" böyle değil. Apartman dairesine taşındıktan sonra ortaya çıkan masraflar, yaşam şeklinin değişmesi insanlar üzerinde maddi yük olmasının yanı sıra sosyal olarak da bir sürü sorunun ortaya çıktığını gösteriyor. Mesela bir apartmanda yaşayan insanların birbirini tanımaması, kapıyı birkaç kere içeriden kilitlemesi...

Bu durumun gecekondu hayatında yaşanmadığı söyleyen teyzem insanların daha sıcak, daha mutlu ve içten olduğunu anlatırken bir zamanlar o hayatı yaşamış olduğu için mutlu hissetmesi ses tonundan, yüz mimiklerinden belli oluyordu.

Bunların hepsinin yanında, en başında bahsettiğim gibi yaşamının zor olduğu bir hayat onların ki. Biz kendimizi entelektüel olarak nasıl geliştiririz, aman şu tiyatro nasıldır, bu sinema nasıldır diye tercihler yaparken hele ki... İnsanlar aldıkları bir kilo çayın hesabını yaparken bizim bu eşitsizliğin içerisinde yaşayıp bunları bilerek hayatımızı devam ettirmemiz büyük bir çelişki. Belki bu gerçekler ile karşılaşmasak, varlığını bilerek yokmuş gibi yaşayabilirdik... Ancak sadece 15 dk uzaklıkta bir mahallede yaşanan bu hayatlara, zihnimizden tutun da yaşam alanlarımıza kadar her yerde bu kadar uzak durmak ve onların yaşamları üzerine konuşmak bizim hakkımız mı, değil mi bilmiyorum!

3 Kadın, 3 Tarih, 3 Ankara

Özlem Mengilibörü

Eylül 1915

Siranuş Hanım, Hisarönü'ndeki evinde yaşlı annesi ve iki çocuğuyla öğle yemeği yemiş, sofrayı topluyordu. Tedirgindi. Ankara çevresindeki köylerden Gregoryen Ermenilerin akıbetine dair korkunç haberler geliyordu. Katolik cemaatte "Bize bir şey olmaz" rahatlığı vardı, ama Siranuş Hanım rahat değildi. Kötü haber öğleden sonra geldi. Kocasını alıp götürmüşlerdi. Sadece onun kocasını değil, tüm Katolik Ermeni erkeklerini toplamışlardı. Haber mahallede hızla yayıldı. Kadınlar evlerinin önüne çıkıp ikişer, üçer gruplar halinde toplaşmışlardı. Telaşlı ve endişeliydiler.

Birkaç gün kocalarından haber almaya çalıştılar. Kimse bir şey bilmiyor, soruları yanıtız kalıyordu. Derken bir emir geldi. İki saat içinde garda toplanmaları lazımdı. Nedeni, gerekçesi belli değildi, itiraz ise hiç mümkün değildi. Siranuş Hanım annesini ve çocuklarını apar topar giydirdi. Başka hiçbir hazırlık yapamadan gara doğru yola çıktılar. Hisarönü'nden gara inen sokaklar kendisi gibi yola düşmüş yüzlerce kadın, çocuk ve yaşlıyla doluydu. Yaşlılardan bazıları güçlükte yürüyor, ağır aksak İstasyon Caddesi'nden aşağı iniyordu.

Gara geldiklerinde askerler onları bir hububat deposuna soktu. Trenle Eskişehir üzerinden Konya'ya, oradan da Der Zor'a gönderilecekleri söylendi. İslam'ı kabul ederlerse Ankara'da kalabilirlerdi. Ama evlerine dönmelerine izin yoktu, Müslüman ailelerin yanına yerleştirileceklerdi. Genç kızlar Türk erkekleriyle evlendirilecekti. Askerler bunları söyledikten sonra hububat deposundan çıktılar ve kapıyı üzerlerine kilitlediler.

Kadınlar panik halindeydi, ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Kendi aralarında konuşmaya, birbirlerine fikir danışmaya başladılar. Hava yavaş yavaş kararıyordu. Çocuklar acıkmaya başlamıştı. Siranuş Hanım yanına yiyecek bir şeyler almadığı için hayıflandı. Gecenin soğuşundan korunmak için birbirlerine yanaşıp aç susuz uyumaya çalıştılar.

Depoda günlerce kilit altında tutuldular. Askerler arada bir geliyor, onları Müslüman olmaya, Türklerle evlenmeye zorluyordu. Kabul etmezlerse yola çıkacaklardı ama Der Zor'a ulaşabilen pek azdı. Yapacakları seçim hayatla ölüm arasındaydı, çocuklar ve yaşlıları da bağlıyordu. Kadınlardan bazıları kabul etti. Siranuş Hanım direndi. Sonunda kendisi gibi direnenlerle birlikte trene bindirildi. Ne ondan, ne de çocuklarından bir daha haber alınamadı. ¹

Ağustos 1921

Emir Hanım bebeğini emzirip beşiğine koydu. Hacıbayram Eti Sokağı'ndaki ahşap evde çocuklarıyla yalnızdı. Kocasını ve erkek kardeşi cephede idi. Mahallede zor yürüyen bir ihtiyardan başka erkek kalmamıştı. Savaş Polatlı'ya gelmiş dayanmış, top sesleri evden duyulur olmuştu. Bir gün askerler geldi, mahalledeki kadınları toplayıp "Sizi kaleye götüreceğiz, burası güvenli değil" dediler. Emir Hanım çocuklarını giydirip hazırlandı. Mahallenin tüm kadınları, yanlarında yaşlılar ve çocuklarla asker eşliğinde kaleye gittiler, oradaki evlere yerleştirildiler.

Emir Hanım endişeliydi. Yiyecek azdı, ocak yoktu, top sesleri çoğalıyor, gittikçe yaklaşıyordu. Bir süre böyle idare etmeye çalıştılar. Derken askerler tekrar geldi. "Yarın saat kulesinin oradaki meydanda toplanın, kağnıları Bent Deresine doğru saklayacağız, yarın sabah Kayseri'ye gideceksiniz, orası daha güvenli" dediler. Kadınlar telaşlandılar, ne olacak bize diye endişeleniyorlar, bazıları ağlıyordu. O gece kimsenin gözüne uyku girmedi, top sesleri bütün gece devam etmişti. Sabahı zor ettiler. Sabah birden top sesleri kesildi. Korku ve merakla beklemeye başladılar.

Öğlene doğru istasyon tarafından gelen atlıları fark ettiler. Atlılar Ulus'taki meclis binasına girince endişeyle beklemeye başladılar. Bir süre sonra meclisten çıkan üç atlı kadınların yanına geldi. "Müjde kurtuldunuz. Savaşı kazandık. Kayseri'ye gitmenize

gerek kalmadı, evlerinize dönebilirsiniz" dediler. Emir Hanım sevinçle çocuklarına sarıldı. O anki mutluluğu tarif etmek imkansızdı. Kadınlar büyük bir heyecanla toparlandı ve evlerinin yolunu tuttu.

O gece kadınlar, yanlarına yaşlılar ve çocukları da alıp evlerinden çıktılar. Hacıbayram'dan aşağı yürüyüp meclisin önünde toplaştılar. Yanlarında getirdikleri odunları yakıp ateşin etrafında toplandılar. Bağırıp çağırarak, şarkılar söyleyerek, savaşın bitişini kutladılar. ²

Şubat 2016

Sinem Hanım işyerinden çıktı. Yoğun trafikte Kavaklıdere'deki evine ulaşması uzun sürmüştü. Televizyonu açtı. Haber kanalları Diyarbakır Sur'da, Cizre'de delik deşik olmuş evleri gösteriyordu. Sinem Hanım bir-iki kanal değiştirip televizyonu kapattı. Sehpanın üzerindeki dergiyi aldı. Başlayıp da bitiremediği söyleşiyi okumaya kaldığı yerden devam etti. "Van, Kars, Muş, Diyarbakır'da hep aynı cümleyi duyarsınız." deniyordu yazıda; "Ermeniler kafile halinde sürülürken komşusu Kürtlere sesleniyorlar: Biz öğle yemeğiydik, siz akşam yemeği olacaksınız."

Sinem Hanım dergiyi kapatıp tekrar sehpanın üzerine bıraktı. Böyle şeyler okuyamayacak kadar yorgundu. ³

Dipnotlar:

¹ "Ankaralı Ermeniler Konuşuyor" kitabındaki Raymond H. Kevorkian imzalı makaleden ve Nesim Ovadya İzrail'in "24 Nisan 1915" kitabında verilen bilgilerden hareketle yazılmıştır.

² Siber Göksel, Rezzan Kellecioğlu, Bilgü Taşlıca'nın "Sandviç Nesil" kitabında Metin Kazancı'nın aktardığı bilgilerden hareketle yazılmıştır.

³ Mesele, Sayı 99, "1915 Diyarbakır" adıyla kitaplaştırılmış sözlü tarih çalışması üzerine Namık Kemal Dinç'le yapılan söyleşiden hareketle yazılmıştır.

Hasbelkader Duyulmuş Bir Kent Hikâyesi: Kentli Kadın Ev İşçilerinin Ankarası

Hilal Kara

“Evet, işte kırk yıl önce insanın aklını bir şemsiye gibi tersine çeviriveren bu şehir hikâyelerinden bir kaçını hasbelkader ben de duymuştum.”

Hasan Ali Toptaş, Uykuların Doğusu¹

Pek az şehir kendi bünyesinde memur - şair yaratır, gündüzleri “düzen”in simgeleri ceket, kravat, kâğıt ve zimba dörtlüsünün çizdiği kare içine her gün girip çıkan bir adamı gecesinde ya da sabahın köründe uyutmayıp bir şeyler üzerine zihni kurcalamaya iter, düşündürür, zorlar, sorgular. “Seni görmek ister her bahtıkara, senden yardım umar her düşen dara, yetersin onlara güzel Ankara” denilen güzel Ankara aman dileylene yardımcı olur mu? Dertliye derman, dara düşene bir yol? Rengi nedir ya da? Griyle meşhur kenti yetmiş senelik Ankaralıya sorduğunuzda “mavi” deyiverir gözlerinin içi parlayarak. Sadece gri değil, maviyi de içerir şehir-i Ankara.

Calvino² der ki:

“Düz ve yuvarlak hatlar boyunca motiflerini yineleyen simetrik figürlerden oluşan, tüm örgüsü boyunca her birini ayrı ayrı izleyebileceğin nefis renkte ipliklerle dokunmuş bu halının deseni kadar Eudossia’ya benzemeyen hiçbir şey yoktur ilk bakışta. Ama durup onu dikkatle incelediğinde halıdaki her noktanın kentteki her noktayla ilişki içinde olduğunu; kentte var olan ve senin trafığe, kalabalığa, itiş kakışın gözden kaçırdığın her şeyin aralarındaki gerçek ilişkiye göre düzenlenmiş şekliyle desende bulunduğunu anlarsın”.

Calvino’ya göre, Ankara’nın deseni ne olur? 19. yüzyıl gezginlerince³ “fakir, bakımsız, dayanıksız evleriyle hüznü bir kent” olarak nitelendirilen Ankara’nın zamanı nasıl akmaktadır?

Her duruma, tasarıma, plana göre Ankara üzerine nice değerli araştırma, tartışmanın yanında küçük bir soru daha: **Trafiğin, kalabalığın, itiş kakışın gözden kaçırdığı ilişkilerin gizli desenini en çok çizen ve ona en çok değer kentalı kadın ev işçilerinin Ankarası nedir acaba?** Her gün şehrin bir yerinden ötelerdeki bir başka yerine saatlerce yol kateden, kendi evinin yanında bir başka eve - “fabrika yerini almış ev”e

giden, kendi sınıfsal mekânının izleriyle her gün o uzaktaki sınıfın yüksek duvarlarıyla çevrili mekânına giren, sınırları muğlaklaştıran başka bir kentli var mıdır? Gittikçe kutuplaşan, sosyal ve ekonomik olarak zıtlaşan, birbirine hiç derecesinde temas eden kentleşme pratiklerini her Türkiye kenti gibi yaşayan Ankara’da, bir ev işçisi kadının Ankara’sını düşünmek, bizleri Calvino’nun tasvirindeki desene belki biraz daha yaklaştırabilir.

“Sabah 5-5.30 gibi kalkarım, sobayı yakarım. Akşamki yemeği yapıp evi toparlarım. Altıda otobüse biniş, ardından Kızılay, sonra metro koştur, terledikçe terlersin... Metrodan in, ringe bin... En geç 8.00’de evde olmalısın, daha gece kalamazsın. Tüm gün temizlik... Yapboz yaptığın iş, her gün sen yaparsın onlar bozar, sorarsan iş senin için nedir diye... İşte akşam altı iş bitiş, sen aman eve geç kalacaksın şu kısım kalsın filan yok, eve de yetişmen lazım koca kızar... Koştur ringe, tekrar metro, ardından Kızılay... Aktarma süresi kaçmasın diye koşarsın ama yetişemiyorsun ki... Terim hep üzerimde kurur... Beni iş değil, yol yoruyor yol...”

Kent içi hareketliliği, kentin en yoğun saatlerinin kahrını çeken emekçi kadınların günlerinin kısa bir hikâyesi. Gün, kendi evinin kapanışı, öteki evin (işyerinin) açılışıyla başlar. Bir ev işçi kadının anahtarlığında kendi evi dışında pek çok anahtar vardır, dimağında da pek çok ev. O evdeki eşyaların yerini ev sakinlerinden bile iyi bilir. Evin gerçek sahibesidir. Hatta o semti daha iyi bilir, pazarı ne zamandır, marketinde ne ara indirim olur, takip eder. O çok uzaktaki diğer semt - site, günün belli saatlerinde onun semti olur; hatta semtin asıl sözde sahibinden daha çok onun semti olmuştur. Elindeki anahtarlık sayısı kadar onun semti vardır. Bazen Angora Evleri, bazen Yaşamkent, Beysukent, Çayyolu, Ümitköy, Alacaatlı, bazen Or-an, bazen başka yer. Kazan’dan çıkıp Or-an’a gidebilir, Doğantepe’den Eryaman’a da ve hatta Kırkkale’ye gidene bile olmuştur, “ekmek aslanın ağzında ve hatta midesinde” dir. Yollar gidilir, temiz olan kirlenir, kirlenen

temizlenir... “İş isterler hep iş isterler, gün sonunda el sınımsı...”dır. Pazarı, marketi, zamanı, bakkalı, dükkânı bilinen o diğer yerler semtleri midir gerçekten? “Hayır, milyonları versen orada yaşanmaz”dır; zira “ölsen kimse duymaz ki burada”dır.

Kendi mahallelerinde birbirlerinden kuvvet alırlar, çocukları beraber büyür, çocuklar yan komşuya emanet edilir, gözleme, erişte, salça hep beraber hazırlanır. İş beraber bulunur, birbirine iş bulunur, işe birlikte gidilip gelinir, birlikte baş edilir hemen hemen her şeyle. Hane içinin en yakın tanığı yan komşudur. Yol arkadaşı olunur; sabah altıda yola çıkılır, pazara, çarşıya beraber gidilir. Yan yana yapılı, yan yana yaşantılı evlerin yamacında kocaman dört harfliler (TOKİ) yükselir, o yapılara gidilse, gidilme midir? Gidilse iyi de olabilir, gecekondular yazın iyidir hoştur da kışın ısıtması, sobası, tasası pek zordur. Gidilse kapı bir, ev bir düzen yitip gidecektir, zihinler karışık.

Kent öyle bir desendir ki kadınların ellerinde, kadınlar bazen onunla dönüşür, o bazen kadınlarla dönüşür. Genel kanı, köyü kentin karşısına konumlandırıp “sözde kentlilikler” gibi bir kavram çizer; desenin yapılmış biçimini netleştirirken, kentsel mekândaki karşılaşmalar, buluşmalar ve zıtlıklar öyle karmaşık zihinsel haritalarla çizilir ki iki kutba konumlandırıp sınırlandırılmayacak kadar geniş edimleri ve şeyleri kapsayabilir. “Öteki” mahalle denilen bazen “milyonlar verse yaşanılmayacak yer”, bazen de “çocuklarım burada yaşasın isterim” olabilir. İşveren ile ilişkinin biçimi kati zıtlıkları barındırmaz:

“...Abla olmasa çocuğumu okutamazdım. Onun desteği, yönlendirmesi olmasa kendimi geliştiremezdim. Hep bana bir şey katacak kadın (işverenini seçme biçiminden bahsediyor) seçtim, dedikodu yapacak, iki ay yatacak, hiç çalışmayacak üretmeyecek beni çağırarak oh ne ala...”

Kentle kurulan ilişki de bundan çok farklı değildir.

"Pek az iş Sisyphos'un işkencesine sonsuzca tekrarlanan ev işleri kadar benzer. Temiz olan kirlenir, kirlenen temizlenir, tekrar ve tekrar, gün be gün. Ev kadını, zamanın dışındadır: o hiçbir şey yapmaz; sadece şimdiki sürükler"
Simone de Beauvoir

Kente ilk geliş hiç de kolay değildir. Ne yapılacaktır, nasıl yaşanacaktır:

"İlkokulu okudum, on yedi yaşında evlendim, ilk Çukurca'ya geldim, gecekonduya geldim. Ankara'ya gelmedim ki gecekonduya geldim. Bizim ora köy gibiydi. Derenin içiydi işte Kırkkonaklar tarafı. Su yok, elektrik yok, küçük tüple oturuyorduk, lüküs lambasıyla oturuyorduk. Ordan öyle öyle geldik Yıldız'a. Orada otururken hazineden bir yer çevirdik. Güzel gecekonduyu yaptık. Derme çatma ama kendimiz yaptık. Kendi elimizin emeğiyle. Üstümüzde tavanımız yok, altımız çamur. Öyle oturduk. On sene oturdum orada..."

Aynı zamanda daha küçük bir genç kızdır:

"On dört yaşına kadar okudum, evlendim, buraya geldim. On sekiz senedir Doğanatepe'deyim. Taşınacak durumda değiliz bu gecekondudan. On beş yaşındaki çocuk ne kadar bilebilir ki bir yeri (Ankara'yı) sevip sevemeyeceğini. İlk gözümü açtığımda... Abla'yı gördüm hep ağladım, hiç durmadan oturur ağladım babam gelecek mi diye.. Artık dayanacak gücüm kalmamıştı. Çocuğum olunca ona sarıldım..."

Kente ilk geliş hemen iş bulma süreci takip eder, kentte yaşam zordur, her emekçi kadını bekleyen koca sorun kümesi onu da bekler, hem kendi evini hem de işini nasıl dengeleyecektir:

"Tezgâhtarlık yapsam zor, çocuklara nasıl bakacaksın arkadaş toplantısında yardımcı kadın arıyorum dedi ... Hanım, öyle bir kavramı da ilk kez duyuyorum. Ben yapabilirim dedim, o ona tavsiye etti, o buna; etraftan çok tepkiler çektim ama..."

Ev işi dışında bir iş mümkün müdür peki:

"Büro işi çok daha rahat bir kaçzaman gittim, izin alabiliyorsun sonra çok daha rahat dinlenebiliyorsun

ama etraf laf ediyor erkek var büroda diye. Takmayayım diyorsun ama olmuyor işte".

Ankara/kent, haneye ve hane içinde en çok kadına yüklenirken, kentle başatma, kentte hayatta kalma stratejileri üretme üzerine onları yıpratırken; bir yandan da "görece bir özgürlük" sunar. Evden çıkabilme, başka bir mekâna ulaşabilmeye yönelik hareket alanı yaratır:

"Ev işiyle pek çok insan tanıdım, eğleniyorum da aslında".

Kentte ilk geldiğindeki çalışma - emek tanımı, yıllar içinde evrilir. Kente ilk göç ile "zorunluluk" şeklinde çalışmayla ilintilenen ifadeler, zorunluluk tınlarını içerse de bir süre sonra, çalışmak artık ona şunları söyleyebilir:

"...Özgüven katıyor. Benim annem pazardan bir eşarp istemişti, beş liraydı, babam alamamıştı, çok üzülmişti hatırlıyorum. Ben annem gibi değilim. Ne istersem alabilirim, ona (kocama) ne?"

Kendi semti ya da diğer semt dışında Ankara'da en çok nereye gidilir? Kesintili yolculukların en çok bulunduğu yer, gün içinde mutlaka geçilen yer Kızılay'dır. Kızılay, bir otobüsten diğer otobüse aktarma istasyonu olarak kodlanan bir yer olsa da, devamlı ter içinde koşutulan bir yer olarak tanınsa da, "keyiflidir". Kısıtlı zamanda gezilen, yol arkadaşlarıyla bir yerde çay - simit yapılabilen bir yerdir. Maale ayda bir gelinir bazen. Fakat haftanın altı günü Ankara kazan kendisi kepece dolanan bir kadın için evde geçirilecek bir gün ilaç gibi gelir. O bir günde de kendi evinin temizliği, çamaşırıyla uğraşır ve sonra yine başlar yollar, yollar...

"Pek az iş Sisyphos'un işkencesine sonsuzca tekrarlanan ev işleri kadar benzer. Temiz olan kirlenir, kirlenen temizlenir, tekrar ve tekrar, gün be gün. Ev kadını, zamanın dışındadır: o hiçbir şey yapmaz; sadece şimdiki sürükler"

Simone de Beauvoir⁴

Döngü yeniden başlamıştır, birçok evde "şimdiki sürükleyen kadın" için iş değil de yol yoruyordur. Hele ki yol parasını sormayın... İşverenin bazısı verir, bazısı hiç sormaz. Yol ücretleri zamlanır, otobüs güzergâhları değişir ve her zamanki gibi şaşmayan bir şeydir otobüsün geç gelişi. Onlar uğraşmışlardır esasında:

"Bizler için özel bir kart çıksa mesela, sabahları akşamları aktarma süresi için ücret almasa. Öğrenci kartı gibi bir kart olsa. Ya da daha sık gelse otobüsler. Melih Gökçek sevmediği yerlerin otobüsünü kısıyor. Toplanıp dilekçe verdik ama..."

Ücreti dert otobüslerin, konforu ve güvenliği bir kadın için, hele ki geç saatlere kadar çalışmak zorunda kalan emekçi bir kadın için çok daha büyük derttir. Rahatı ve güvenliği "şüphe götürmez" toplu ulaşım araçlarında bazen yanında koca bir şemsiye taşımak zorunda kalır:

"Bazen geç kalıyorum, otobüs it kopuk... Yanımda koca bir şemsiye taşıyorum. Hem genç kızlar da oluyor, onlar için de iyi. En azından önlem oluyor".

Doğanatepe'den Angora Evleri'ne bir ev işçisi kadının yol, emek ve kent hikâyesine hasbelkader tanık oldum. Hikâye, güvencesiz çalışmaya, çalışma saatlerindeki esnekliğe, kocalar, çocuklar, hane içi sıkıntılara ilişkin kelimelerle örülü. Hikâyeye tanıklık bir otobüs yolculuğunda gerçekleşir. Otobüs her zamanki gibi geç gelmiş ve hınca hınç dolu. Tam o sırada otobüse binmeye çalışan kadınlardan biri belediye başkanına, sisteme, her şeye okkalı bir küfür savurur ve otobüsteki herkes veryansın eder... Ve bir başka hasbelkader tanığın şu cümle geçebilir zihninden:

"Yıkarsa bu düzeni kadınlar yıkar".

¹ Hasan Ali Toptaş, Uykuların Doğusu, İletişim Yayınları

² Italo Calvino, Görünmez Kentler, Yapı Kredi Yayınları

³ Charles Texier, bu gezginlerden biri. Daha ayrıntılı bilgi, Serim Denel'in "19. Yüzyılda Ankara'nın Kentsel Formu ve Konut Dokusundaki Farklılaşmalar" adlı metninde bulunabilir.

⁴ Simone de Beauvoir, Second Sex

"Ev temizliğine gidiyordum, uzak yollara. Yol yazısını okuyamadığım için korkudan o kadar yolu yürüdü. Sormaya korktuğumdan."

Firdevs

(Geç de Olsa) Kanatlarını Kendi Elleriyle Ören Kadınlar

Zeynep Alica

2014-2015 yılları arasında beş ayımı bu kadınlarla geçirdim. Ankara'nın göçle oluşmuş gecekondu mahallelerinden birinin kadınları onlar. 1970'li yıllarda göçlerle Ankara'ya gelmiş, çeperde kurulmuş mahallelerden birine yerleşmiş, çoğu evlenir evlenmez yer değiştirip her açıdan bambaşka bir yaşama adım atmış kadınlar. Birçok ortak noktaları var elbette, ama bizi buluşturan ortaklıkları neredeyse her birinin altmış yaşından sonra dünyayı kelimelerle okuma hevesine düşmüş olmaları.

Yetişkinken bir sınıfa düzenli olarak gidip kimi zaman olumsuz çağrışımları olabilen okul sıralarında öğretmen denetimini kabul etmek pek de kolay değildir. Hele ki öğrenmenin, kitap defterin çoğu zaman çocuk ve gençle özdeşleştirildiği bizimki gibi bir toplumda. Onların çıktıkları yolculuğa konu komşunun dalgacı sözleri ve bazen "bu yaştan sonra" ile başlayan omuz çökerten cümleleri, eş dostun takılmaları eşlik ediyordu. Bu hiç şaşırtıcı değil biliyorum. Ama fırsat bulduğum her an katıldığım o derslerde ve ders aralarında gerçekleşen tüm öğrenme süreci sonunda kadınların yaşadıkları dönüşüme tanıklık etmek çok heyecan vericiydi. Mikro alanlarda dönüşümün izlerini sürmek gerekiyor belki büyük değişimler için ya da insan denen varlığın iradesiyle mutlu olup yeniden güç kazanmak için diyeyim. Başlarken sözlerini andığım Firdevs örneğin, harflerle ve yazıyla boğuşuyordu sanki ilk zamanlarda. "Eczane" kelimesi nasıl zor bir kelime, yazması zor, söylemesi zor, başa dönüp bir deneyin isterseniz. Firdevs ilk zamanlarda hep içe dönük bir yaprak gibiydi. Sessiz, konuştuğundaysa hep söylenen, sızlanan bir yalnız kadıncık. Çocuğu olmamış, kocası "ölürsem bir başına kalıp bir şey yapamazsın" kaygısıyla kursa katılmasına destek olmuş. Oysa ki içinde yaşadıkları evi almak için birlikte çabalamışlar. Aslında hiç de güçsüz değil Firdevs. Evlenir evlenmez Ankara'ya göçmüşler Sivas'ın bir köyünden. Akraların önceden yer ettiği bir gecekondu mahallesinde bir çatı kurmuşlar kendilerine. Ve sonra bugünkü evleri, "kıt sat geçinerek" kurdukları düzenleri... Köyde tarlayla tapanla uğraşsın, ev işine destek olsun, küçük kardeşlerine göz kulak olsun diye okula gönderilmeyen kızlardan biri. Bildiği köy düzeninde sözlü kültürün kanatları altındayken kelimelere, yazıya hiç ihtiyaç duymayıp şehre göçünce kocaman bir genişliğin ortasında kalıveren genç kadınlardan biri. Şehrin düzenine tutunmak için evlere temizliğe gitmiş kadınlardan biri Firdevs. Göçenlerle kurulmuş şehirde sözlü kültür hâlâ hüküm sürse de, yollar tabelalar okunarak değil birbirine sorularak bulunsa da hep yazıyı bilmemenin eksikliğini duymak o günlerde başlamış. Çünkü artık gideceği yolu da soracağı kişiyi

de tanımadığı bir yerdedir.

Firdevs'in hikayesi bu kadınların hep birlikte oluşturdukları resmin kalbi. Söylenirken en çok neden şikayetçiydi Firdevs?

"Temizliğin var, yemeğin var ama eşim destekliyor. Komşulara bazen sinir oluyorum. Demiyolar ki bu kadın derse gidiyor. Sen de dersim var diyemiyosun. Çat kapı geliyorlar. Ama evde çalışmaya uğraşıyorum."

Bağımsız bir zaman ayırma, kendine biçilen toplumsal cinsiyet rolünün dışına uzanmaya çalışma talebi değilse nedir bu sözler?

Ailenin yüceliği diye sızlanan, anaların ayaklarının altında cennet olduğunu söyleyip kadını ne çok sevdiğini ağlayarak anlatan bu toplumun çocuk yaşta evlendirilmiş, gözü karşı kaldırımdaki köy okulunun penceresine takılı kalmış kız çocukları onlar.

Okuma yazma kursunda Firdevs'le birlikte az çok düzenli bir şekilde haftada üç ya da dört kez kursa gelen sekiz kadın vardı. Tamamı vaktiyle başka illerden göçmüş, on üç - on dört yaşında evlendirilmiş, her biri evlerinin Nora'ları olan kadınlar. Evet, çoğu görüşmede İbren'in Bebek Evi oyununu anımsadığım doğrudur. 19. yüzyıl orta sınıf evlerinin "mutlu aile düzenlerinin" çatısını tutan, yerini sağlamlaştıran ama adı konmayan gizli elin kadının eli olduğunu ilan eden, "aile"nin iki yüzülüğünü sadelikle ortaya koyan hikâye, bir çok başka evde, başka dillerde, başka başka toplumsal katmanlarda tekrar eder durur. Bu sınıf bunun en güzel kanıtlarından biridir. Firdevs, Sevda, Seher, Ruken, Selma, Fadik, Aysel ve Dudu, kendileri öyle istediği için müstear adlarla andığım bu kadınların her biri dünyayı kelimelerle okuma hakları ellerinden alınmış birer Nora'dır. Ailenin yüceliği diye sızlanan, anaların ayaklarının altında cennet olduğunu söyleyip kadını ne çok sevdiğini ağlayarak anlatan bu toplumun çocuk yaşta evlendirilmiş, gözü karşı kaldırımdaki köy okulunun penceresine takılı kalmış kız çocukları onlar.

İnsan bazen iyi ki zaman geçiyor diyor. Bu kadınların hikâyelerinde de böyle durum. Zaman geçiyor ve kadınlar bir dolu sıkıntıyı geride bıraktıktan sonra kaybettiklerini bulmak için adım atma cesaretini toplayıp kendileri için zaman talep edecek güce sahip oluyorlar. Böylece kimi ehliyet almak, kimi torununa masal okumak, kimi yalnız kaldığında güçlü olmak için

okuma yazma öğrenmeye karar veriyor. Latin Amerika başta olmak üzere birçok ülkede yetişkinlere okuma yazma öğretilmesi güçlendirme ile çok ilişkili bir alan. Eğitimin içeriği özellikle kadınlar için güçlendirme odaklı kurgulanıyor. Kadına yönelik şiddet gibi can yakıcı ve yaygın sorunla mücadele etmenin en etkili yollarından biri bilinç yükseltme ve güçlendirme içerikli bir araya gelişlerdir aslında. Ancak Türkiye'de büyük oranda halk eğitim merkezleri tarafından sürdürülen yetişkinlere yönelik okuma yazma kursları, katılımcıları çoğunlukla kadınlardan oluştuğu halde, bu tür bir içerik konusunda oldukça zayıf. Yine de ilkökul müfredatı ile paralel oluşturulmuş, kadın hakları konusunda güncel kazanımları aktarmayan bu içerikle bile dönüşüm mümkün. Kadınların bir araya gelişleri, birbirlerinin deneyimlerine kulak vermeleri, kendilerine okuma gibi entelektüel bir faaliyet için zaman ayırmaları kısa zamanda anlamlı bir dönüşüm yolculuğuna çıkmalarına neden oluyor.

Yine Firdevs'in deneyimine dönecek olursak bu dönüşümün ifadesini bulacağız. Yazının gizemli, kimi zaman korku veren dünyasında kaybolan Firdevs bir gün şöyle bir anısını anlattı, aslında neden okuma yazma öğrenmek istediğinin dokunaklı hikâyesini paylaştı bizlerle:

"Hastaneden çıkıyordum, yüreğimde bir sızı oluyordu. Hangi otobusa binecem? Bi seferinde korkuyordum da sormak için, başka bi yere mi salarlar diye, iki saat kaldım öyle durakta. Bilemedim geleni geçeni. Sonunda bi çocuğa sordum ilker'e giden otobüs hangisi diye. O dedi, gösterdi de geldim eve. Ondan sonra dedim ben bunu öğreneceğim diye. Şimdi hastanenin yazılarını biliyorum. Otobusu münibüsü hep okuyorum, tek istediğim yere gidiyorum."

Güçlenme kadınların birer birey olmalarını, kendi kaderlerini ellerine almalarını ve bu bilinçle toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde bir toplumun inşasına katılmalarını amaçlamaktadır. Ancak bunun yanı sıra ve belki de en insani hedeflerden biri bana kalırsa insanların kendi hayal kurabilme hakkını geri almalarıdır. Okuma yazma öğrenmek bu hedefin taşlarını döşeyen en kritik noktalardan biridir. Bu çerçevede Firdevs'in hayali benim için kaldırım taşlarının altındaki kumsalı görmek kadar heyecan verici:

"Hayal ettiğim, elime gaste alsam, okusam. Kahvemi önüme alsam, çayımı alsam. Resimlerdeki gibi."

Ulus'ta Bir Gün ve SALT Ulus

Gülşah Aykaç, Vedat Gün

"Kale Mahallesinden kente bakış", Şubat 2016, Gülşah Aykaç

Ulus'tayız... Ulucanlar Cezaevi Müzesi'ne ara sokaklardan geçerek, kötü, hatta yanlış restorasyon örneklerini, yaşamın köşeye sıkıştırılmışlık ve en nihayetinde kendindelikle aktığı evleri seyrederek yürüdük. Ulucanlar'a vardık. Daha önce defalarca kez geldiğimiz hapishane müzesinde büyük bir sükunetle gezindikten sonra binaların arkasına geçip kaleyi, Bentderesi Caddesi'ni ve Çin'in'i izledik. Müzenin olduğu tepeden inip kalenin olduğu tepeye doğru tırmanmaya başladık. Yolumuzu kesen çocuklar fotoğraf makinalarımızın nerede olduğunu ve neden fotoğraflarını çekmediğimizi sordular. Kale girişinde duraklayıp Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi'ne doğru yöneldik. Müzenin kafesinde bir süre yeşil manzaraya dalıp çıktık. Kirit Kafe'de yemek molası vermeye karar verdik. Soba ve ev yemeği sıcaklığıyla doyduk. Bugünkü son hedefimiz SALT Ulus olacaktı. Yol üzerinden kışlık basma şalvar ve tulum peyniri aldık. Pirinç Han, Sulu Han ve Hâl'i yoklayıp son durak noktamız olan SALT Ulus'a yöneldik.

Fotoğraf: Gülşah Aykaç

"Nerden geldik buraya" sergisini görmek üzere taş binaya girdik. Araştırma ve Programlar ekibinden Aslı Alpar bize ve bizimle aynı anda sergiyi gezmeye başlayan kişilere kısa bir sergi turu vermeye başladı. 7 Ocak'ta başlamış olan "Ner-den geldik buraya", İstanbul'da daha önce SALT Beyoğlu ve SALT Galata'da sergilendikten sonra SALT Ulus için yeniden kurgulanmış. 12 Mart'ta sonlanacak sergi 80'lerdeki politik ve kültürel döneme ait arşivsel belgeler dışında üç sanatçının işini kapsıyor: Aslı Çavuşoğlu, Barış Doğrusöz ve Esra Ersen'in işleri 80'leri farklı

açılardan yorumluyor. Örneğin TRT'nin 1985'te radyo ve televizyon kanallarında 205 kelimenin kullanımını yasakladığı genelge Aslı Çavuşoğlu'nun MC Fuat ile birlikte ürettiği "191/205" enstelasyonunun bir parçası olarak yorumlanıyor. Arşiv belgeleri arasında gazete haberleri, dergiler, reklamlar, sinema filmleri, arşiv videoları, fotoğraflar ve kitaplar var. Tüm bu materyaller aracılığı ile sergi, sivil toplum hareketlerine odaklanıyor. Bazı şeylerden ilk kez haberdar oluyoruz. Bazı şeyleri ise yan yana ve bir anlatının parçası olarak görmek bizi sarsıyor. Ekolojik bir politikanın parçası olarak basılı tanıtım malzemesi kullanmayan SALT Ulus'taki sergi, saltonline.org'dan takip edilebilecek bir dizi etkinlik (eleştirel sergi turu, konuşma, film gösterimi) ile birlikte kurgulanmış. Bu etkinliklerle 80'ler ve Ankara ilişkisini kurmak, bugünle o dönem arasında eleştirel bir bağ oluşturabilmek ve yeni yeni sorular sormak mümkün oluyor.

Sergi turunun sonunda, kendisinin de bir Ankaralı olduğunu öğrendiğimiz Aslı ile Solfasol adına tanışıyoruz. İlk kez tanışmamıza rağmen kendiliğinden bir Ulus sohbeti açılıyor. Öğlen yemeklerinin nerede yenebileceğinden, akşamları Ulus'un nasıl görüldüğüne, köşede hızla yükselen camiden, SALT Ulus-Ankara ilişkisine pek çok konudan konuşuyoruz. Aslı bize serginin Ankara ile bağının kolaylıkla görülmeyeceğini, ama aslında pek çok açıdan ilişkili olduğunu anlatıyor. Ankara'da geliştirilmiş programlara öncelik verdiklerini, arşivsel materyallerle çalışan Ege Berensel gibi Ankaralı sanatçılarla çalıştıklarını ve Ankara bağlantılı sanatçı ve araştırmacıların tekliflerini değerlendirmeye açık olduklarını söylüyor. Ankara'da arşiv yapan araştırmacılar, çok iyi arşivler ve araştırmalar olduğunu düşünüyoruz. SALT Ulus'u Ankara hakkında çalışmak için bir platform olarak görüp iletişime geçme ve ortaklaşarak dönemseller araştırmalar yapma fikri bizi heyecanlandırıyor. Ankara ve Ulus'la ilgili düşünceler ve tanışıklığın verdiği mutlulukla taşbinadan ayrılıyoruz.

Ulus'un çoklu katmanlarının içinde dolaşmak ve o katmanların bir süreliğine de olsa yayakent-gezginleri

olarak parçası olmak için Ulus'a sık sık gidiyoruz. Her gidişimizi rotalar ve duraklar oluşturarak kurguluyoruz. SALT Ulus önemli bir durak. Gün sonunda, kendimizi bedensel olarak başkalaşmış hissediyoruz. SALT Ulus, sanat ve sergileme algımızı araştırma, tarih, hafıza ve arşivleme üzerinden bir kez daha dönüştürüyor. Beş saatlik gezintinin sonunda fark ediyoruz ki Ulus'u çoklu katmanlarıyla seviyoruz ve kendimizi içinde bulunduğumuz memlekete, belki de kente en az yabancılaştığımız bir yerde hissediyoruz. Serginin bizi sevk ettiği düşüncelerle birlikte biraz da suskun bir halde Kızılay'a doğru yürüyoruz. Çantamızdaki Ulus oldukça enterasan: Kışlık basma şalvar, tulum peyniri ve ziyaretçilerin SALT Ulus'taki sergiden alabilecekleri bir parça olan 5 Mart 1984 tarihli Aydınlar Dilekçesi.

Fotoğraf: Fahri Aksirt

Ankara, Mart ve Nisan Sergileri

Gülşah Aykaç, Özgür Ceren Can

Atlas Sanat Galerisi

- Mustafa Salim Aktuğ- Renkler ve Derinlikler // 16 Mart - 22 Nisan

"Renklerin birbirleriyle olan etkileşimlerini tek rengin egemenliğinden çok renkliliğe uzanan geniş bir spektrumda bir araya getiren sanatçı, renk parçacıklarıyla evrende duruşumuzu, ilişkilerimizi, anlam arayışlarımızı sorgulamaktadır. Aktuğ, çağımızın sorunlarına, toplumsal dramatik olaylar karşısındaki duruşunu, tepkisini ve mesajlarını rengin devinimi, yaşam enerjisi ve çeşitliliği içinde verirken derinlikli, çok katmanlı, karmaşık yapılardan sadeliğe, yalınlığa uzanmaktadır." (Sergi tanıtım metninden alıntıdır. www.atlassanat.com)

Cer Modern

- Abbas Kiyarüstemi // 9 Ocak - 10 Nisan

- Burhan Doğançay - "Picture The World" // 13 Ocak - 13 Mart

- Yahon Chang - "Akış" // 13 Şubat - 20 Mart
(Detaylı bilgi için: www.cermodern.org)

Galeri Nev

- Ali Şentürk - Bugün Gitmesen Olmaz mı? // 4 Mart - 9 Nisan

(Detaylı bilgi için: www.galerinev.com)

Kav Sanat Galerisi

- Ekrem Kahraman - Yeryüzü Duaları // 17 Şubat - 12 Mart 2016

Yazar ve sanat danışmanı Halilhan Dostal, usta sanatçıyı şu sözleri ile anlatıyor: "Başlangıçta, doğduğu ve değerlerini özümlediği toprak ve iklimin; doğası, insanı, sosyal ve kültürel yapısını öyküleyen Kahraman'ın çalışmaları, zamanla yerel yansımaları aşarak ilkin ulusal, ardından evrensel sanatsal sorunsallara ve iletilere evrilmiştir. Bu evrilme, Kahraman'ın yüzeylerinde içerik olarak somutlaşırken, plastik dil bağlamında geçmişin aksine soyut bir seyir izler. Ağaç, bulut, cebinlik, kuka gibi imgeler dizisi, "Kahraman

Resmi'nin vazgeçilmezleridir... " (Sergi tanıtım metninden alıntıdır.)

- Mustafa Kula, Fatih Dülger, Agah Barış Can Aksakal - "GençEtki 21" // 17 Şubat - 12 Mart 2016

KAV Genç Sanat'ta yer alacak farklı disiplinlerden üç genç sanatçının eserlerinden oluşan "Genç Etki 21" sanatseverlerle buluşuyor. (Detaylı bilgi için: www.kavakfi.org.tr)

Torun

Beril Or - "Uyku" // 26 Şubat - 14 Mart

"Uyumak, rahat yataklarımızda hem çok huzurlu ve rahatlatıcı, hem de dış dünyaya olan tüm bağlarımız kesildiği için bir o kadar tedirgin edici. Hem herkes gibi olduğumuz, hem sadece kendimiz olabildiğimiz tek durum. Hem herkesle eşitlendiğimiz hem de herkesten ayrıştığımız, aynı anda birçok yerde olabildiğimiz ya da hiçbir yerde olmadığımız..." (Sergi tanıtım metninden alıntıdır. Kaynak: www.torun-web.com)

(10 Mart - 30 Nisan arasında gerçekleşecek olan ve gazetenin baskıya gönderim tarihinden önce bilgisine ulaştığımız sergilere yer verilmiştir.)

İçimdeki Uzağa Yolculuk*

Fahri Aksirt

Daha önceki sayılarda Şentepe'deki kentsel dönüşüm üzerine fotoğraf ve yazılarım yayımlanmıştı. Üç yıldır o bölgede fotoğraflar çekiyorum. Yok yok!.. Bu sefer de kentsel dönüşümden bahsetmeyeceğim sizlere, "Görmemişin bir projesi olmuş" dedirtmeyeceğim.

Her ne kadar bu bölgedeki fotoğraf macerama bir proje olarak başlamış olsam da beni oraya çeken başka bir şey(ler) var. Kimi günler insanların yaşadıkları zorlukları ve yaşam şartlarını görüp kendimden utansam da oradan ayrılırken şu sorular tuhaf bir şekilde kafamda dönüp durur: "Beni bu mahallelerde fotoğraf çekmeye iten şey nedir? Buralarda daha mı huzurluyum? Buralar beni mutlu mu ediyor? Buralarda zaman geçirmenin nesi iyi geliyor bana?" Kendimce cevaplar bulmaya çalışırım (çalışırdım) ve bulduğum cevaplar beni bir türlü tatmin etmez (etmezdi).

Günlerdir çocuklar kadar büyüklerin de (kendimden biliyorum) beklediği kar yağıp okulları tatil ettirince, sabah o tipide büyük bir heyecanla Şentepe yollarına düştüm. Zar zor da olsa, hatta bir ara sağa sola kayan arabaların arasında "sanırım bu yokuşu çıkamayacak otobüs" endişesine kapılsam da Şentepe'ye ulaştım. Bıçakla kesilmiş bir hat gibi apartmanların hemen ardından başlayan gecekonduların arasına dalmak rahatlatıyor beni.

İlk girdiğim sokakta sonu görünmeyen merdivenler ve onun hemen karşısında kuru bir ağaca bağlanmış bir at dikkatimi çekti. Hemen hemen bir saatimi o atın çevresinde, yakınlarında geçirdim. Bir yandan fotoğraf çekerken bir yandan da bu atın yağın karın altında neden tutulduğunu anlamaya çalıştım. Bunun cevabı sanırım hayatın buradaki kurgusunda aranmalı.

Şentepe'de yaklaşık üç saat zaman geçirdim.

Aaa!.. Bu ağaçlıklı yol köyümün sokaklarını ne kadar da andırıyor.

Telefon direğine çemberden pota yapan çocuk... Birlikte yapmamış mıydık biz onu?

Hey gençler! Siz benim toy hallerime ne kadar da benziyorsunuz!

Tavuklarını koynuna basıp öpen, çayı gibi gülümsemesi de sıcacık Kamile Teyze... Biliyor musun? Bizim de tam 150 tane tavuğumuz vardı ve ben hiç sevmezdim yumurta yemeyi.

Güvercin besleyen Metin... Küçük kümesimde beslediğim güvercinlerime ne kadar da benziyor güvercinleriniz. Üstelik oğlunla aynı yaşıydım.

Kendisi de zorlukla geçimini sağladığı halde "bir hayır duası alsam yeter" diyerek, traktörüyle sağdan soldan topladığı tahta ve odun parçalarını Irak göçmeni komşularına veren Hasan Amca... Yoksa komşumuz muydun sen bizim?

Kapısına kartopu atarak arkadaşını çağıran çocuk... Acaba ben de yapmış mıydım bunu bir zamanlar?

Halamın lahana sarması (ben lahana sarmasından iğrenirdim) verdiği yoksul komşu çocuğunun sarmaları birer ikişer ağzına tıktırmasıyla, beni ilk kez orada çarpan, ey yoksulluk!.. Daha da mı arttın sen?

Kartopu oynayan, naylon poşetlerle kayan mahalleli çocuklar... Ne de çabuk aranızı alıverdiniz beni.

Kendisi de Solfasol tayfasından olan Şebnem, fotoğrafları görüp de şu satırları paylaşmasa ne ben bu yazıyı yazabilirdim, ne de kafamdaki soruların cevabını bulabilirdim.

"İçimdeki uzağa yolculuk olsun bu yazının başlığı. İssiz bir çocukluktur kış. Kimden kaldığı bilinmeyen kolsuz bebek, belki de kırk tekerli kamyon. Çok güzel, bir o kadarsa eksik. Belki devamını gazetemize yazarsınız... İçimizdeki uzaklar yakın olur."

*Teşekkürler A. Şebnem Soysal

Ankara'da Eski Bir Dosta Rastlamak: Yağmur Öncesi

Söyleşi: Emel Demir, Mert Seymen Renkmen

"... sensiz çok günler geçti, gözlerim hep yaş tuttu, nergisler bize küstü. haber ilet dağlara köylere yaylalara kat beni halaylara..."

'Yağmur Öncesi' grubunun "Hasret" şarkısından bu sözler, biz onları özleyenlere gelsin. Hani eskilerden, çok eskilerden bir dostunuza rastlarsınız, tam da çıkarmazsınız ama derinden bir heyecan, sevinç kaplar içinizi. İşte 'Yağmur Öncesi' insanda böyle bir his yaratan, 90'ların naif hatıralarından biri. Bilen bilir, ODTÜ-THBT'den (Türk Halk Bilimi Topluluğu) çıkmış, kısa sürede çokça tanınmış, sevilmiş, dönemin Türk Halk Müziği icrası anlayışında kendince devrim yapmış bir müzik grubudur 'Yağmur Öncesi'.

"1996 yılının yaz aylarında tutkuları ve hayalleri ortak bir grup sevdalı genç tarafından, aşka, hüznü ve umuda dair sözlerini paylaşarak çoğaltma adına ODTÜ Türk Halk Bilimi Topluluğu içinde kurulmuştur..." diye anlatıyorlar kendilerini. Hem geleneksel Anadolu ezgilerini kendi tarzlarında yorumlamış, hem de TRT repertuarına kabul edilmiş bestelerini icra etmişlerdir.

Grubun kökeni 1995 yılında ODTÜ-THBT içinde kurulmuş Deneysel Müzik Grubuna dayanıyor. Halk müziği ezgilerini caz formlarıyla sentezleyerek icra etmeyi denemişler. Başarılı da olmuşlar ki dönemin bazı caz festivallerinde yer almışlar ve sonrasında da 'Yağmur Öncesi' grubunu kurmuşlar. 1998 yılında "Duman Almış Yaylayı", 2002 senesinde de "Nisan" adlı iki albüm yapmışlar.

Küçük değişiklikler olmakla birlikte Yağmur Öncesi, bas gitar ve vokalde Abdurrahman Tarıkçı; vokalde Özcan Aslan; divan sazı ve perdesiz bağlamada Cenk Güray; klasik, akustik, elektrik gitar ve vokalde Kutad Alptürkan; davulda Fırat Özdemir; bağlamada ve vokalde Barış Atakan; ney ve klarnette Tolga Ünalı olmak üzere yedi kişilik bir grup. Zamanında Recep Parlar ve Metin Yücel'in de emekleri geçmiş gruba.

Son konserini yaklaşık 10 yıl önce vermiş olan Yağmur Öncesi, kuruluşunun 20. yılı vesilesiyle yıllar sonra ilk kez bir araya gelecek ve 5 Mart'ta bir konser verecekler. Konserin teması ise barış... Bizi, özlediğimiz kocaman barış halaylarına katmaya çağırıyorlar sanki.

Grup elemanlarının her biri ayrı şehirlerde yaşadığından, Ankara'da olan Abdurrahman, nam-ı diğer Apo, Cenk ve grubun menajeri Soydan Renkmen'le, Apo'nun stüdyosunda buluşup sohbet ettik. Özcan ve Tolga da mail yoluyla katkıda bulundular. Yağmur Öncesi'nin hikayesi, müziği, şimdiki zamanın müziği, ve 5 Mart'taki konser üzerine çok keyifli bir sohbet oldu, buyrun:

Seyirci, sahnenin tanrısıdır.

İyi seyirler.

Emel: Yağmur Öncesi nasıl ortaya çıktı, nasıl bir araya geldiniz? ODTÜ-THBT'nin sizin için anlamı nedir?

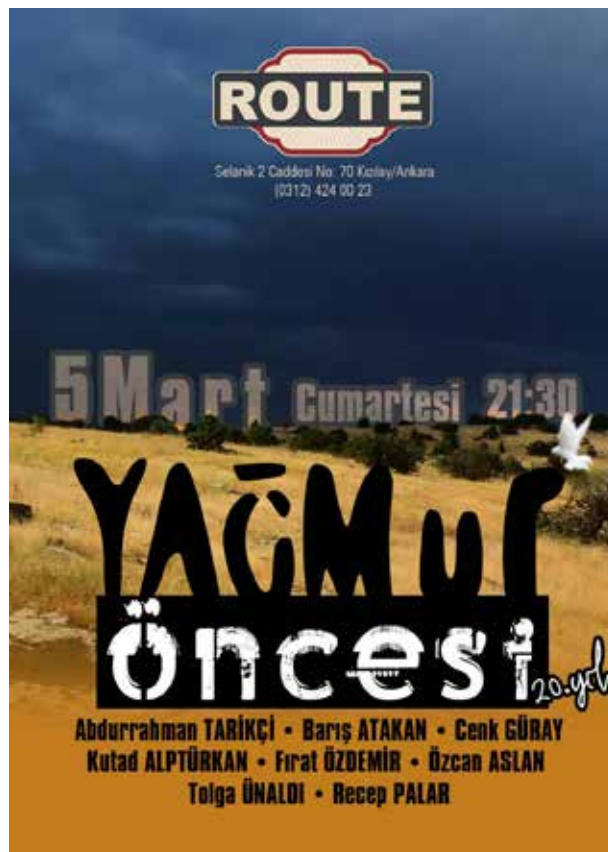
Apo: Aslında THBT bizim hep gidip geldiğimiz bir yerdi ODTÜ içerisinde. Özellikle geleneksel müzikle ilgilenenlerin sık gidip geldiği bir yer. Halk danslarıyla, müzikle ilgili olanlar, ya da geleneksel halk müziğinin teorisiyle, yazılması çizilmesiyle ilgilenenlerin gidip geldiği bir yerdi. Biz de müzikle ilgili öğrendiğimiz şeyleri hem kendimiz çalmak, hem başkalarına duyurmak istiyorduk. Hepsini bir araya gelince, Yağmur Öncesi fikri ortaya çıktı. Özcan'ın bestelerinin seslendirilmesi üzerine çalışmalar yapmaya başladık. Özcan, ben, Cenk, Kutad, ODTÜ'den Tolga ve Fırat Hacettepe'den, Barış ise Ankara Üniversitesi'ndendi. Okullu tek müzisyenimiz Tolga idi. Diğerleri genelde mühendislik, istatistik gibi bölümlerden fakat hepimiz müzikle çok ilgilidik. 'Yağmur Öncesi' vasıtasıyla beraber müzik yapmaya başladık. Hepimizin farklı müzik tarzları vardı aslında. Beraber yaptığımız müzikte geleneksel Anadolu müziği ile bu farklı tarzları buluşturduk. Grup içinde beste yapmaya ilgi vardı, bu yüzden kendi bestelerimizi de yaptık. Şimdi yıllar sonra tekrar bir araya geleceğiz, çok heyecanlıyız. İyi ki oldu böyle bir organizasyon, ki

bu sağ olsun Soydan'ın başarısıdır. Normalde hepimiz birlikte bir akşam yemeği yiyelim desek bir araya gelemez, Soydan konser için bizi bir araya getirdi. Afişe baktıkça heyecanlanıyorum, mutlu oluyorum.

Özcan: Bir araya geldiğimiz ilk günden beri birbirimize müzikle ilgili birikimlerimizi aktarmaya ve birbirimizi geliştirmeye çalıştık. Örneğin Cenk bize Caz müziği ile ilgili birikimlerini aktardı ve ardından yine aynı grup üyeleriyle "ODTÜ-THBT Deneysel Müzik Grubu" adı altında çalışmalarda da bulunduk. Hatta bu çalışmalar o kadar ileri boyuta taşındı ki, 7. Ve 8. Akbank Caz Festivali ile 2008 yılı Ankara Müzik Festivali'nde sahne aldık. Bu belki de birçok müzisyenin hayalini kurduğu, bizim için inanılmaz bir deneyim ve kariyerimize işlenmiş bir gurur kaynağı oldu. Grup olarak daha iyi performans ortaya koymak adına, çok çalışıyorduk. Toplulukta geç saatlere kadar çalıştığımız, hatta zaman zaman sabahladığımız oluyordu. Disiplinli bir şekilde hareket ediyorduk. Bu anlamda topluluğa gelen ve müzikle ilgilenen birçok genç arkadaşımıza da örnek olduk. Bizim yaptığımız çalışmaların yansıması toplulukta bizim gibi grupların da kurulmasına vesile oldu. Aynı zamanda kendi aramızda son derece paylaşımcı

Bu konserin teması Barış. Aslında biz bu konseri daha önce yapacaktık, fikrin ilk konuşulduğu zaman acı bir tesadüfle 10 Ekim faciası oldu ve erteledik. Sonra 5 Mart tarihinde anlaştık, bu sefer de Ankara'daki en son patlama oldu. Biz artık bu acı olayların sonlanmasını, ülkemizin barış ve huzur içinde günler yaşamasını istiyoruz. İnsanların birbirlerini anlayabilmesi ve ortak bir yaşam kültürü oluşturabilmesi adına müziğin önemli bir işlev üstlenebileceğine inanıyoruz, zira Anadolu müziği kültürler arası diyalog üzerine gelişmiş bir müzik kültürü zaten."

bir birlikteliğimiz vardı. Barlarda müzik yaparak kazandığımız parayı enstrüman ve teknik ekipman alımı için kullanıyorduk. Bu anlamda birbirimize çok destek olduk. Barlar demişken, 90'lı yılların başıyla birlikte, türkü barların sayısı hızla artmaya başlamıştı. Biz de bu rüzgarın etkisi ile Sakarya Caddesi'nde yer alan türkü barlarda sahne almaya başladık. Bu durum bizim sahne tecrübemizi arttırıyordu ancak zaman zaman bıkkınlık ve tükenmişlik hissi oluşturduğu da gözleniyordu. Eğitim ve kültür seviyesi yüksek bir dinleyici kitlemiz vardı. Güzel günlerdi ve birçok anımız, dostluğumuz oluştu o günlerden bu güne taşınan. 1999-2000 yılları arası yine TRT'de yayınlanan "Bir Nefes Anadolu" programında düzenli olarak ODTÜ THBT korusu ile yer aldık ve farklı bir deneyim de yaşadık. Bu program bizim daha fazla tanınmamıza da yol açtı. Ancak birlikteliğimizi devam ettirebilmek için maddi kazancımızın da yerinde olması gerekiyordu. Hepimiz üniversiteden mezun olmuştuk ve artık yaşam şartları gereği gelecek kaygısı gütmeye başlamıştık. O günlerin şartları mı diyelim, bizim Ankara'da kapalı kalmamız mı diyelim yoksa bir takım başka nedenlerden dolayı mı diyelim, geleceğimizle ilgili kaygıların da etkisi ile gurup yavaş yavaş dağılma riskiyle karşı karşıya kaldı ve bölünmeler başladı. Son nokta ise 2004 yılında konmuş oldu.

Tolga: Yağmur Öncesi THBT'nin çatısı altında toplanan büyük bir aile gibiydi. Biz o grupta dostluğu, arkadaşlığı, küslüğü, barışı ve her şeye rağmen kardeşliği öğrendik. Her aile gibi her birimiz bir tarafa dağıldık fakat şimdi aile bir masanın etrafında yeniden toplanıyor. Bunun fikir babası da Soydan Renkmen'dir. Yoksa biz anca işlerde güçlerde karşılaşmış Face'den selam söyledik birbirimize.

Mert: Konser fikri nereden çıktı?

Soydan: Aslında yıllardır var bu fikir fakat kalabalık bir grup ve herkes ayrı şehirlerde yaşıyor. Bu yüzden tüm ekibi toplamak, herkese uygun tarih ayarlamak, uygun bir mekan bulmak çok zor oldu. Yağmur Öncesi'nin kuruluşunun 20. yılı olması sebebiyle, bu yıl daha çok uğraştık ve bu organizasyonu yapmayı başardık.

Apo: Kalabalık bir ekip olduğumuz için daha fazla zorlandık bir araya gelmekte. Fırat ve Barış dışında herkes müzikle aktif olarak ilgilenmeye devam ediyor. 3 kişi albüm yaptı. Bölünerek çoğalıyoruz galiba. Birlikte müzik yaptığımız dönemden hepimiz etkilendik, bir şekilde beslendik ve sonra herkes kendi şahsi müzik hayatına devam etti.

Emel: O halde Yağmur Öncesi sizin için bir anlamda okul oldu denilebilir mi?

Apo: Elbette. Benim müzikal hayatımda Yağmur Öncesi'nin çok önemli bir yeri var. Birkaç kırılma noktasından biridir. Hepimiz için de öyle oldu diyebilirim. Farklı tarzlarda, farklı müzik yapılarından beslenerek müzik yapıyorduk, bu tarzları buluşturarak değişik bir müzik yapıyorduk aslında. Dolayısıyla bu deneyim hepimizin müziğini etkilemiştir. Şu an buluşuyor olmamızdan dolayı heyecanlıyım, eski bir dostumla karşılaşmış gibi ayrıca mutluym. Hepimizin başka başka müzikal bakış açıları var. Ama bir şekilde birbirimizden etkilenecek ve birbirimizi takip ederek bir yol çizebildik. Birbirine benzemeyen 7 kişinin evliliği gibi bir şey. Ya da 2 sevgilin çok başka karakterde olduğunu ve birlikte ortak bir şeyler yapmaya çalıştığını düşünün. Yağmur Öncesi'ndekilerin müziği de pek kesişmiyordu çok zaman. Bir araya gelince orijinal bir şey oldu ve bu orijinallik o zamanlar için biraz fazla orijinal oldu. Çoğu zaman anlaşılması güç olabiliyordu.

Emel: Yaptığınız müziğinizin devrimci bir yanı vardı yani?

Apo: Evet böyle diyebiliriz çünkü daha önce pek denenmemiş bir tarzda müzik yaptık. Geleneksel Anadolu müziğini farklı enstrümanlarla ve farklı tarzlarda işledik. O dönem için alışılmadık bir tarzda bir şey çıktı ortaya.

" ... İşin içinde hem hüznün var, hem umut var. Yağmurdan önce bulutun toplanması ne kadar hüznölüyse, yağmurun ardından yeniden güneşin açması da bir o kadar umut."

Emel: O dönem müzik yapmak ile şimdinin bir farkı var mı?

Apo: Müzik, müzisyenin hayatında bir çeşit o anın -kayıtlı müzik özellikle- resmi gibi. Biz nasıl değişiyorsak, zaman geçtikçe insan nasıl değişiyorsa insanla birlikte müziği de değişiyor. O zamanki halimizle şimdiki halimiz arasında da fark var. Bu fark hem dinleyicilerde, hem ülkemizde, hem dünyada var. Şöyle ki, örneğin biz aynı müziği şu anda yapıyor olsaydık daha rahat iletişim kurabilirdik. Anlaşılma güçlüğüümüzü daha rahat aşardık. Doğrudan ulaşabileceğimiz kimseler var, sosyal medya var vs. Bence bir sanatçının, müzik insanının bunu iyi kullanabilmesi lazım.

Emel: Peki şimdiki dinleyici kitlesini nasıl buluyorsunuz, nasıl değişti?

Apo: Dinleyici açısından baktığımızda da bu teknolojik gelişmenin kolaylaştırdığı müziği kolay elde etme imkanı var. Hepimizin evinde mp3ler çok fazla, bu da değerini azaltabiliyor. Belki ağır olacak ama biraz ahlaksız buluyorum ben bu arşiv işini. Ben askerdeyken, 2010 yılında -biraz geç gittim askere- bir arşivim vardı, çalındı sonra. İyi de oldu. Eskiden bir şarkı tekrar tekrar dinlenirdi, müziğin içindeki ayrıntılar fark edilirdi. Çünkü nasıl ki bir resme ilk baktığımızda tüm detaylarını göremezsiniz bir şarkıya da bir kez dinlediğinizde içindeki enstrümanları, dokunuşları, ayrıntıları duyamazsınız. Hele ki bizimki gibi daha öncekilere benzemeyen şeyler yapıyorsanız... Bu yüzden tekrar tekrar dinlediğinizde daha güzel gelmeye başlar. Fakat şimdi çok hızlı ulaşılan ve çok hızlı tüketilen bir müzik anlayışı var. Oysaki burada çok ciddi bir emek var. 45 dakikalık bir albüm en iyi ihtimalle 100 saatte kaydediliyor, 10 dakika içinde de dinlenip tüketiliyor. Bu da bir süre sonra müzisyeni de etkiliyor, bu yüzden müzik kalitesi düşüyor. Biz bu anlamda muhafazakâr diyebilirim. Kendi yaptığımız müziği, bu çabuk tüketilen müzik yapma anlayışından muhafaza etmeye çalışıyoruz. Tabii ki yenilikçi şeyler deniyoruz, bu anlamda devrimciliğimizi koruyoruz, fakat gelenekselden de uzaklaşmamaya çalışıyoruz.

Mert: Neden 'Yağmur Öncesi', isminiz nerden geliyor?

Cenk: Grubun isminin oluşumunda Mancevski Usta'nın unutulmaz filmi "Yağmurdan Önce"de yarattığı renkler dünyasını sesler dünyasına taşıma tutkusunun katkısı ve etkisi var... İşin içinde hem hüznün var, hem umut var. Yağmurdan önce bulutun

toplanması ne kadar hüznölüyse, yağmurun ardından yeniden güneşin açması da bir o kadar umut.

Apo: Edirne'den doğuya geçtiğiniz zaman bu topraklarda müziklerin çoğu hüznölü, çünkü başka bir ihtimal yok. Dünyanın çok dertli bir yerindeyiz ve burada müzik hüznölü olacak. Bir şarkı/türkü insanı hüznölendiriyorsa iyidir, çok hüznölendiriyorsa çok iyidir, ağlatıyorsa ondan iyisi yoktur. Bu kültürel geçmişten ötürü hep dertliyiz, onun için de ne kadar hüznölü müzik, o kadar güzel müzik. Hep söylerim, halayımız bile hüznölüdür.

Cenk: Edip Cansever'in şiiriydi galiba? "Gülemiyorsun ya, gülmek, bir halk gülüyorsa gülmektir". Öyle bir durum var Anadolu'da. İnsan olmanın genel olarak hüznölü bir yanı var zaten. Coğrafyaların yaşanmışlıkları da buna tabii ki ciddi katkı yapıyor. Bu coğrafyada yaşadığımız şeylerin maalesef pek azı keyifli şeyler oluyor. Gerçekten oyun havamız bile hüznölü.

Emel: Konser afişindeki güvercin figürü neden?

Cenk: Bu konserin teması Barış. Aslında biz bu konseri daha önce yapacaktık, fikrin ilk konuşulduğu zaman acı bir tesadüfle 10 Ekim faciası oldu ve erteledik. Sonra 5 Mart tarihinde anlaştık, bu sefer de Ankara'daki en son patlama oldu. Biz artık bu acı olayların sonlanmasını, ülkemizin barış ve huzur içinde günler yaşamasını istiyoruz. İnsanların birbirlerini anlayabilmesi ve ortak bir yaşam kültürü oluşturabilmesi adına müziğin önemli bir işlev üstlenebileceğine inanıyoruz, zira Anadolu müziği kültürler arası diyalog üzerine gelişmiş bir müzik kültürü zaten. Önemli olan merkeze insanı koyabilmek, sonrasında her şey kendiliğinden gelecektir...

Emel: Gelecekte yine konser vermeyi düşünür müsünüz, ODTÜ'de mesela?

Cenk: Tabii olabilir, çok isteriz, ayarlamaya çalışacağız büyük ihtimalle, bakalım...

Apo: İlk konserimiz en acemi konserimizdi. Şimdi yıllar sonra yine bir "ilk konser" daha vereceğiz. İkinci bir konserimiz olursa ona da gelin. Teşekkür ederiz.

Emel ve Mert: Çok teşekkürler bu güzel sohbet için. Soydan abiye de çok teşekkürler yardımları için.

Apo, Cenk, Soydan: Biz teşekkür ederiz.

"Kaybettiğimiz Günlüğümüz" Ankara Sanat Tiyatrosu

Söyleşi: Özgür Ceren Can, Erdal Ozan Metin **Fotoğraflar:** Fahri Aksirt

Söyleşinin başında küçük bir tavsiye vermek niyetindeyiz. Telefonunuzdan tabletinizden, bilgisayarınızdan Ankara Sanat Tiyatrosu'nun internet sitesine girin, emeği geçenler sekmesini tıklayın ve oraya bir göz atın. Kimler kimler adımlamış sahnesini...

Her fayansından, her pervazından hatta demli çayının buharından bile tiyatro kokusu gelen bir yer Ankara Sanat Tiyatrosu. Zamanında Devlet Tiyatroları'nın öncülü haline gelmiş, Devlet Tiyatroları'nı alternatif kılabilmiş büyük bir güç. Tam 53 yıldır memleketin her halinden nasibini almış; görmüş geçirmiş bir tiyatro olarak nefes almaya devam ediyor. "Yarınımız hiç belli olmadı" diyorlar. Bu onlara büyük bir güç veriyor. Son kez selama çıkıyormuş gibi gözleri yaşlı çıkıyorlar selama. Gençlere tiyatro anlatıyorlar; ustalarının onlara tiyatro anlattığı sahnede.

Söyleşinin bir bölümünü buraya yazdık, çünkü 53 yıl iki gazete sayfasına sığmaz. Belki bir alkışa sığar.

Özgür Ceren Can: Buraya gelmeden önce eski kuşak AST izleyicisi olan annemle konuştum. "AST bizim için açık hava sineması gibi bir şeydi; komedi, dram bakmazdık, her oyuna giderdik." dedi. İletişim olanakları çok sınırlı; telefon, internet, sosyal medya yok. Gazete bile sınırlı belki... "Nasıl takip ederdimiz?" diye sordum, "Uğrardık mutlaka..." dedi. Geçmişte AST'in hem bir uğrak yeri olması hem de bir buluşma noktası olması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hakan Güven: AST 53. yılını kutluyor bu sene. Bu süreçte Türkiye'nin toplumsal, ekonomik ve politik durumu sürekli değişti. O dönemdeki insanların yaşam tarzı çok farklıydı. Popüler bir silah olan televizyon yatak odalarımıza kadar girmemişti. İnsanlar tiyatroyu bir yaşam biçimi olarak görüyorlardı. Şimdiyse, genç kuşak popüler kültüre yenik durumda. Bu durum da en çok tiyatroya darbe vuruyor. Artık AST'in adını duymayan, adresini bilmeyen bir üniversite gençliği var. Geçmişte ODTÜ ve Hacettepe gibi üniversiteler burada oyunları bir hafta boyunca kapatırlardı. Dışarıdan seyirci bilet bulamazdı. Darbe dönemleri yaşandı ve bunlar hem ülkeyi hem de sanatı geriledi. Sanat gerilediği zaman ülke beter durumdadır zaten. Şimdi biz ayakta kalmaya çalışıyoruz. Burayı yaşatmak için uğraşıyoruz. Sanat desteklenmiyor, sürekli debeleniyoruz ve çemberi bir türlü büyütemiyoruz. Aksine gittikçe küçülüyor. İnsanların sokakta huzurlu yürüyemediği bir ülke burası, ekmek parası derdi de cabası. Tiyatro ikinci hatta üçüncü plana düşüyor doğal olarak.

Özgür Ceren Can: "Özel tiyatroların ayakta kalması çok zor." diye dillere pelesenk olmuş bir söylem var. AST da neler gördü geçirdi ama bir taraftan bugün hala ayakta ve sürdürülebilir bir tiyatro modeli.

Bülent Yıldırım: Biraz özveriyle tabii...

Hakan Güven: AST 1963 yılında kurulmuş, aynı adreste varlığını 53 yıl sürdürmüş bir marka. Son on beş yılı bir tarafa koyarsak, eski kuşakta tiyatro ve sinemanın önemli sanatçılarının büyük çoğunluğu şu küçük sahneden geçmiştir.

Özgür Ceren Can: AST kökenli oyuncuların bir değerler bütünü temsil etmesi gibi bir durum da var. Annem AST oyuncusunun yer aldığı bir projenin niteliği ile ilgili kaygı taşımadıklarını söyledi bana. Örneğin "Yaman Okay varsa bir filmi izlerdik." dedi.

Hakan Güven: O dönem insanların politik bir duruşu vardı. Şimdiki seyirci o kadar bilinçli değil.

Özgür Ceren Can: Bir taraftan biz Gazete Solfasol olarak sosyal medya paylaşımlarımızın analizlerinde AST haberlerinin daha çok takip edildiğini görüyoruz. Belki oyuna gelemiyorlar gençler ama AST'i takip ediyor gibiler.

Hakan Güven: Elbette. Ben geçmişle kıyaslıyorum ve azaldığını söylüyorum. Biz şimdi hafta sonları oyun koyuyoruz sahneye. Eskiden haftanın her günü oynardık. Gerçi AST'in ilk oyununda sadece altı seyirci bilet almış. Asaf Çiyiltepe "Bu iş oldu, başardık" demiş. Ancak iktidarın dayatmaları, gençliğin apolitik olması, destekçi kurumların da popüler işlere yönelmesine yol açıyor. Yerel yönetimler tiyatroya değil popçu konserlerine bütçe ayırmayı tercih ediyor. Sosyal demokrat belediyeler bile bunu yapıyor. Asaf Çiyiltepe

"... iktidarın dayatmaları, gençliğin apolitik olması, destekçi kurumların da popüler işlere yönelmesine yol açıyor. Yerel yönetimler tiyatroya değil popçu konserlerine bütçe ayırmayı tercih ediyor. Sosyal demokrat belediyeler bile bunu yapıyor."

buraya tiyatro değil de bir büfe açsaydı şimdi bir hipermarket zinciri sahibi olurdu. Elli üç yıldır burası kira. Kendi mülkümüz bile olamamış. Üç senedir devlet yardımı gelmiyor. Bunun da üstesinden geliyoruz ve tabii ki günümüzde tiyatroya gelen seyirci sayesinde oluyor bu. Çorbamızı kaynatıyoruz. Ama hep bir kısır döngü... Ülkenin bir tarafı yangın yeri "tiyatro, edebiyat, sanat" demek zor. İşin o tarafı da var. Çok engebeli yollar kat etmek zorundayız. Biz de "olmuyor" deyip bırakacak değiliz.

Özgür Ceren Can: Neden bırakmıyorsunuz?

Hakan Güven: Niye bırakalım?

Özgür Ceren Can: Bu AST inadı mıdır nedir?

Hakan Güven: Son noktaya kadar gideriz. Bu inat da değil. Bizim yarınımız hiçbir zaman belli olmadı.

Erdal Ozan Metin: Umutlu gerçekçilik bu...

Özgür Ceren Can: AST kimin tiyatrosu?

Hakan Güven: İstanbul'da çoğu özel tiyatro isim tiyatrosudur: Gazanfer Özcan Tiyatrosu, Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu, Kenter Tiyatrosu gibi... AST, AST'in tiyatrosu, oyunlar AST'in oyunları... Burada hiçbir isim öne çıkmıyor.

Özgür Ceren Can: Bu sezon Güven Kırac ve Emre Karayel gibi popüler iki oyuncunun oynadığı "Kredi" oyununun farklı bir etkisi oldu mu?

Hakan Güven: Tiyatromuza ünlü görmek isteyen insanlar da gelmeye başladı. Kredi ile AST'a ilk kez gelen izleyici çıkarken diğer oyunların broşürlerini aldı. Geldiler mi gelmediler mi bilmiyoruz.

Bülent Yıldırım: İzleyici yozlaştı. İnsanlar artık oyun

izlemek için değil, ekranda izledikleri ünlüleri sahnede daha yakından görebilmek için geliyor tiyatroya. Oyun sırasında bile kayıt alıyorlar.

Ali Seçkiner Alıcı: Biz şimdi beş oyunla gişe açıyoruz. Popüler kültürün araçlarını da kullanarak klasik sanatın peşindeyiz. Gürcistan'dan iyi bir rejisör geldi, Anadolu'dan iyi bir rejisör geldi. Gidiyoruz evet bütün zorluklara rağmen. Keşke bu ülkede kuzey Avrupa'da olduğu gibi devlet teşekküllü, onun kültür dairesi, devlet yardımı, örgütlü sınıflar vesaire olsa. Nerede kültür bakanlığı, nerede devlet yardımı, nerede örgütlü sınıflar... Buna rağmen devam ediyoruz çünkü iyiliklerimiz var. Çok idealize ettiğimiz şeyler var.

Erdal Ozan Metin: Sizi bir örgütlü işçi sınıfının mı izlemesini mi istersiniz, yoksa örgütlenmemiş bir işçi sınıfını sahnenin gücüyle örgütlemek mi istersiniz?

Ali Seçkiner Alıcı: Bizi herkes izlesin isterim. Ama işçi sınıfının örgütsüz olması bizi çok etkiliyor. Yurttaş olarak, oyuncu olarak, müzisyen olarak. Bu müthiş bir gedik... Ve doğal olarak bunun sanatla ilgisi yok diyemiyoruz. Hayatın doğası gereği öyle. Ben sadece işçilerin değil, öğretmenlerin de, oyuncuların da, set arkası işçilerinin de örgütlü olmasını istiyorum. Şimdi Hakan'a sor istemez mi burada sahneye çıkan her oyuncu sendikalı, bütün iş kazalarına karşı güvenceli, hatta maaşlı olsun. Kaç kez niyet edildi olmadı.

Erdal Ozan Metin: Toplumsal zorluklar, maddi zorluklar, zorluklar, zorluklar...

Ali Seçkiner Alıcı: Evet, mesela 10 Ekim'deki Gar faciası oldu. Bizim görevimiz bu acıya rağmen sanat üretmeye devam etmek. 10 kişi de gelse açacağız burayı.

Hakan Güven: Biz Sokak çocuğuyuz. Sokağın nabzını

tutamazsanız eğer, burada istediğiniz kadar oyunlar oynayın, tiyatro yapın falan. Ama sokakta olmanız gerekiyor. Her anlamda sokakta olmanız gerekiyor. AST'ın böyle bir anlamı vardır Ankara'da. Gezi olaylarını biliyorsunuz, Kızılay hemen şurası. Burası revir gibiydi. Günlerce gaz kokusu çıkmadı buradan.

Ali Seçkiner Alıcı: Biz alıyorduk 300 kişiyi, 500 kişiyi, çevik gidene kadar. Bir de nöbetçi koyuyorduk kapıya; teyzeler, amcalar, pansumanlar... Sonra çevik gidince insanları arka kapıdan salıyorduk. Ayıptır bunu böyle söylemek, herkes böyle yapacak tabii. Ama niye AST'a geldikleri kısmı önemli. O kadar insan gelip AST'a sığıyor. Bizi mutlu eden odur.

Özgür Ceren Can: Genç kuşak tiyatrocular iki kişi, üç kişi bir araya gelip tiyatro yapıyorlar. Tiyatro olmayan mekânlarda tiyatro yapmaya başladılar, onları takip ediyor musunuz?

Hakan Güven: Kendi adıma söyleyeyim ben takip etmiyorum, daha doğrusu edemiyorum. Çünkü burası zamanınızı müthiş derecede alıyor. Zaten diğer tiyatrolar da burada oyun olduğu günlerde oyun oynuyor.

Özgür Ceren Can: Peki Ankara'daki diğer özel tiyatrolar için AST "büyük kardeş" olabiliyor mu?

Hakan Güven: Vallahi öyle bir durum olamıyor. "AST da bunu yaparsa" sitemi ile çok karşılaşıyoruz. Yahu tamam da kardeşim, burası da öpücükle ısınmıyor ki. Doğalgazı, kirası elektriği... Ben elektrik parası geldiği zaman, "Türkiye Elektrik Kurumu ayıp oluyor, AST'a da yapılırmı bu?" mu diyeyim?

Ali Seçkiner Alıcı: Biz Hakan'ın söylediği gerekçelerle Ankara'da deneysel işler yapan çocukları izleyemiyoruz.

Ben özellikle İstanbul'a gittiğimde fırsat bulursam gidiyorum. Ama Ankara'da zaman olmuyor.

Erdal Ozan Metin: Peki Akademi AST özelinde, gençler nasıl?

Hakan Güven: Ben elimden geldiği kadar tiyatrocular olmak isteyen gençlere engel olmaya çalışıyorum. Oğlum kızım diyorum, baban zenginse o zaman tiyatro

" Sanat kuzum işte. Şifa. Bu zorluklarla başa çıkmanın yolu sahneye çıkmaktır. Başka türlü yapamazsın. Gar'dan sonra on kişiye niye gişe açtık biz? Bütün oyuncular dedi ki 'Yevmiye almayız, ama açacağız! Mecburuz. Başka seçeneğimiz yok.' "

yap. Bu ülkede bu kadar yani. Yapma, harcama kendini. Git mühendis ol, doktor ol, sanatla uğraşma bu ülkede. Tabii bu tiyatroyla ilgili değil, ülkeyle ilgili bir şey. İşin esprisi bir yana, tabii ki destekliyoruz hevesli çocukları. Ama sonu yok.

Özgür Ceren Can: Repertuarı nasıl oluşturuyorsunuz?

Hakan Güven: "Komedi oyunu" alınımıza yapıştı bizim. Komedi değilse insanlar geri gidiyor. Bizim bir şekilde her sene en az bir komedi oyunu yapmak zorunluluğumuz var. Gişenin önünde birebir şahit

oluyoruz seyirci tepkilerine. "Geçen gün Elizabeth'e geldik, hiç gülmedik" gibi serzenişler... "Kalabalık oyun yok mu, komedi oyun yok mu?" gibi sorular bitmiyor. Yaptığımız işi tabii ki düzgün yapıyoruz, kuralına göre yapıyoruz.

Özgür Ceren Can: Bu kadar gündelik sorundan kendinizi nasıl yalıtıyor ve tiyatro yapmaya odaklanıyorsunuz?

Ali Seçkiner Alıcı: Sanat kuzum işte. Şifa. Bu zorluklarla başa çıkmanın yolu sahneye çıkmaktır. Başka türlü yapamazsın. Gar'dan sonra on kişiye niye gişe açtık biz? Bütün oyuncular dedi ki "Yevmiye almayız, ama açacağız! Mecburuz. Başka seçeneğimiz yok." Kısasa kısas mı yapacağım, öbür tarafı da ben mi patlatacağım? Sokağa çıkıp, aklımı yitirip, palayla mı gezeceğim? Zaten bizim travmamız yeter bize. Azıcık şifa olabilirsek yeter, ne mutlu ki oluyoruz. Antalya'dan gelen bir amca vardı. Bir oyundan sonra "AST hala yerinde mi diye bakmaya geldim." dedi. Evet, AST yerinde. Umutla, inatla devam ediyoruz.

Zeynep Ekin Öner: Hakan abi, 24 Ocak'ta çok güzel bir konuşma yaptı oyundan sonra. Seyirci ayakta, biz ayakta. Bütün salon ağlıyordu. Hepimiz ağlıyorduk.

Ali Seçkiner Alıcı: Doksan iki yaşında bir hanımefendi oyundan sonra beni çevirdi: "Bak benim içimde on sekiz yaşında bir genç kız vardı, ama epeydir küskündü o. Bugün genç kız olarak gidiyorum evime." dedi. O kadar çok şey anlatıyor ki...

Erdal Ozan Metin: Çok teşekkür ederiz vakit ayırdığınız için.

Hakan Güven: Biz teşekkür ederiz ve oyunlara bekleriz.

KLASİK SINEMA KUŞAĞINDAN: Gazap Üzümleri (The Grapes of Wrath) "Hasat Zamanı Göçmen İşçi Daha Sonra Yalnızca Bir Serserisin"

Günseli Bilgen - pisinefil@gmail.com - pisinefil.blogspot.com.tr

Daha iyi koşulları bilmeyince bunca sefalet de normalleşiyor. Yoksulluk da aşağı doğru genişleyen, ucu bucağı görünmeyen gayya kuyusu sanki. Acı çekmeye başlayınca insan bir süre sonra kanıksıyor. Yokluk, yoksulluk, sürgün, göç ya da savaş gibi olağandışı koşullarda bile hayatta kalmanın bir yolu bulunuyor.

Amerika da 1929 yılında başlayan *Büyük Buhran* milyonlarca orta sınıf insanı silindir gibi ezdi geçti. Kriz koşulları ve tarım arazilerinin büyük şirketlerin eline geçmesi - kapitalistleşmesi- küçük toprak sahibi olan aile işletmesi çiftçilerin sadece topraklarını ellerinden almakla kalmadı aynı zamanda evlerinden, köylerinden ayrılmalarına sebep oldu.

John Steinberck'in *Gazap Üzümleri* romanı 1940 yılında John Ford tarafından sinemaya uyarlandı. Film romanın güçlü altyapısı ve yönetmenin sağlam uyarlaması ile klasikler arasında yerini aldı. En iyi yönetmen ve en iyi yardımcı kadın oyuncu (Jane Darwell anne rolü ile) Oscar ödülleri aldı.

Film bir yol ve aynı zamanda umudun öyküsü. Çok başarılı bulunmasına rağmen Amerika da bir çok eyalette gösterimi yasaklanmıştı. Daha da ilginç ise komünist Rusya'da yasaklanıyordu. Yasak gerekçesi ise Amerika da en yoksul ailenin bile araba sahibi olabileceğinin gösterilmesiydi. Velhasıl yönetim şekli ne olursa olsun bizim beğendiklerimizi görüp, öğrenip, izleyebilirsiniz der her zaman iktidar olanlar.

Dünya savaşı sonrası kapitalizm gözünü küçük işletmelerin küçük kazançlarına da çevirmişti. Tarımın modernleşmesi adı altında uygulanan tekniklerle, insan gücü rekabet etmeyi başaramayınca önce bankalara borçlandırılan çiftçilerin daha sonra da toprakları ellerinden alındı.

Benim elimden bir şey gelmez diyordu topraklarını terk etmelerini söylerken bir yandan da purosunu tüttüren melon şapkalı, havalı arabalı adam. Şirketteki müdür ve bankada çalışan adamın da. Biz sadece verilen emirleri uyguluyoruz.

"Peki ben kimi vuracağım o zaman" diye sordu çiftçi, "kim bunun sorumlusu?" "Sorumlu yok, sistem bu efendim". Hala benzer cümleler pek çok yerde karşımıza çıkmıyor mu?

Küçük çiftçiler büyük şirketlerin eline geçen tarım arazilerinden zorbalıkla çıkarılmaya başlayınca açlık ve sefalet de kapıyı çalmıştı. Bir biçerdöver 15 insan eder hesabı yapılır; mülksüzler evlerinden çıkarılıp yollara atılırlar.

Ellerine geçen bir el ilanın da Kaliforniya'nın verimli topraklarında çalışmak üzere 800 işçi aranıyor haberi herkes için çok caziptir. Joad ailesi de aynı umutla yola çıkmaya karar verir

"Başka bir şansın yoksa bir şeyi yapmak için cesaret gerekmez" filmin en belirgin diyaloglarından biridir. Külüstür bir kamyonetle Oklahoma dan Kaliforniya ya gitmek için 10 kişi yola çıkarlar. Toplam da 200 dolar olan paralarının 75 doları ile yolculuk yapacakları kamyoneti alırlar kalan miktar ile de 2.500 km lik yolu gideceklerdir. 1930 lu yıllar. Ulaşım oldukça zor ve zahmetli.

"Bir zamanlar topraklarımız vardı, bakınca ucunu gördüğümüz sınırlarımız, tarlalarımız vardı, yaşlılar gençlere bunları devrederek yaşam sürerdi. Aileydik, bütündük ve temizdik. Ama artık temiz kalmamıza izin vermiyorlar, dağılıyoruz. Çocuklarımız kötü şartlarda ve vahşice büyüyorlar, inanacak hiç bir şey kalmadı."

Mola verdikleri kamp alanlarında karşılaştıkları diğer gidenler ve geri dönenler morallerini bozmaya başlar. 800 işçi arayan adam 5.000 adet ilan dağıtmıştır. Bunu 20.000 kişi görse ve 2.000 kişi gelse yine de bir iş için ortalama üç adam seçeneği olacaktır iş sahibinin. Bu da en ucuz çalışan bizimidir diyenlerin ekmeğine yağ sürecektir. Açlıkla/tokluk arasında kalmak, yaşamakla ölmek arasında seçim yapmak gibidir.

Kaliforniya'ya vardıklarında kendileri gibi göç eden yoksulların toplandıkları kamp alanına gönderilirler. Manzara içler açısıdır. İnsanlar sefalet içinde, iş bulup karınlarını doyurma umuduyla bu kamplarda beklemektedirler. İşçi arayanlar ise gelip en ucuz

çalışacak olanları seçmektedir. Hak aramak isteyenlere ise takılacak kulp bellidir: "kşkirtıcı".

Kamp görevlileri kaç kişisiniz diye sorduktan sonra bir de öğüt veriyorlardı.: "İşini yap, sadece kendi işini yap ve başka hiç bir şeye burnunu sokma".

Yolda ölenler de olur. Tom ve Anne filmin en güçlü karakterlerdir. Yaşamın umut, direnç kısmını anlatırlar. Okuma yazması olmasa da tek amacı ailesini korumak olan anne; olayların arasında dünyaya bakışını değiştirmeye başlar. Oğlu, yakın dostu vaizi öldüren güvenlikçiye kendini korumak için vurunca adam ölür. Linç etmek için Tom'u aramaya başlarlar. Anne oğlunu hem saklar hem de şu sözlerle ona hak verir;

"Bir zamanlar topraklarımız vardı, bakınca ucunu gördüğümüz sınırlarımız, tarlalarımız vardı, yaşlılar gençlere bunları devrederek yaşam sürerdi. Aileydik, bütündük ve temizdik. Ama artık temiz kalmamıza izin vermiyorlar, dağılıyoruz. Çocuklarımız kötü şartlarda ve vahşice büyüyorlar, inanacak hiç bir şey kalmadı."

Kendi yaşadıkları, etraftaki aç, çıplak bakımsız insanlar, bütün gün ölesiye çalıştıktan sonra kazandıkları paranın karınlarını doyurmaya dahi yetmemesi, karşılaştığı diğer insanların anlattıkları, sorular sormaya başlamasına neden olur. Grev, grev kırıcı, bir işe birden fazla talip olursa alınan ücretin azaldığı, birbirine düşman olmadan güçleri birleştirmek gerektiği, haklar, haklılıklar hepsi bilinç üstüne çıkmaya başlar.

Bir adamın yüzlerce hektar arazisi varken yüz bin çiftçi aç, belki bu sorunun cevabını anlayabilirim, bulabilirim der ufka doğru yürürken Tom Joad.

Yazar da yönetmen de umutsuz değildir aslında. Ancak bunca zaman sonra bile hala aynı koşulların yaşanmadığını kim söyleyebilir ki.

"Bir ara yenildik sandım, hepimiz kayıp gibiydik ve kimsenin de umurunda değildik. Ama nehir akmaya devam eder her zaman. Artık bir daha hiç korkmam, zor günler bizi güçlendirir. Bizi yok edemezler, sonsuza dek var olacağız, çünkü biz insanız" diyen anne her şeye rağmen güven ve umut verir hepimize. Tıpkı Nazım Hikmet'in dediği gibi;

Güzel günler göreceğiz çocuklar
Motorları maviliklere süreceğiz
Çocuklar inanın, inanın çocuklar
Güzel günler göreceğiz, güneşli günler...

Mart'ta Ankara

3-6 Mart

FİLM FESTİVALI | If Ankara Bağımsız
Filmler Festivali | Cinemaximum Armada

6 Mart

MİTİNG | Dünya Emekçi Kadınlar Günü |
Kolej Meydanı | 12.00

8 Mart

KONSER | Sema Moritz | Çağdaş
Sanatlar Merkezi | Kennedy Cad. No: 4
Kavaklıdere | 19.30

11 Mart

KONSER | Yeni Türkü | Jolly Joker |
Kızıllırmak Cd No:14 | 21.00

11 - 27 Mart

FESTİVAL | 2. Ankara Uluslararası
Komedi Festivali

11	D.T. Akın Sahnesi	VEDAT ÖZDEMİROĞLU 80 Dakikada Cümle Alem
12	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	MARRO PAŞA MÜZİKALİ Müzikal Tiyatro
13	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	PEPEE Müzikal Tiyatro
13	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	ZEKİ KAYAHAN COŞKUN Kafanız Hayrolsun
15	If Perfor- mansiyon Hali	HATUNLAR STAND UP GÖSTERİSİ Çok da FİH
16	Cepce AVM Cinemas Söğüt Merkezi	KROSNY The Point of View (Bakış Açısı)
17	Rosette	ECE ERCAN Tek Dışılık Gösteri
18	Rosette	MESUT SÜRE Siz Hepiniz Ben Tek
18	Cepce AVM Cinemas Söğüt Merkezi	AYŞEN GRUDA Deli Kadın Ayşen Gruda
19	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	TIYATRO KEDI Müfettiş
20	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	KELOĞLAN MASALLARI MÜZİKALİ Müzikal Tiyatro
20	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	ALİ İHSAN VAROL Etimolojik Cahil Cesareti
22	If Perfor- mansiyon Hali	ALPAY ERDEM Ben Alpay Erdem
23	If Perfor- mansiyon Hali	AÇIK MİKROFON Mikrofon Sende
23	Cepce AVM Cinemas Söğüt Merkezi	CEYHUN YILMAZ Tek Kışık Gösteri
24	D.T. F. Yıl Sahnesi	NİLGÜN YERLİ Yerli Yarız (Gözetim - Tıkca)
25	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	ORTAOYUNCULAR (FERİHAN ŞENSOY) Ferahangi şeyler
26	Mehmet Hikmet Kültür Merkezi	2'Sİ 1 ARADA Romantik Komedi
27	Ankara Tiy- atrosu Söğüt Merkezi	TIP OYUNCULARI (ANKARA ÜNİ.) Büyük Aşkların Sonuncusu (Gözetim Gösterisi)
27	Balgıç Zaferan Koruma Sahnesi	TIYATRO ÇANKAYA (ÇANKAYA ÜNİ.) Herostatus Unutulsun! (Gözetim Gösterisi)

20 Mart

ÖDÜL TÖRENİ | Ceyhan Atuf Kansu Şiir
Ödülü | Dil Derneği/Sevda-Cenap And
Vakfı | Çağdaş Sanatlar Merkezi | 16.00

1 Nisan

KONSER | Nilüfer | Jolly Joker | Kızıllırmak
Cd No:14 | 22.00

AFSAD

(Bestekar Sokak No: 28/21 Kavaklıdere)
www.afsad.org.tr

9 -13 Mart | Fuar | ArtAnkara
13 Mart | Panel | ArtAnkara | Küresel
Bakışla Türkiye'de Fotoğraf ve
Fotoğraf Sanatı
26 Mart | Söyleşi | Yücel Tunca |
Şiddet ile Görsel Karşılaşmalar

AST

(İzmir Cad. İhlamur Sokak,
No:7, Kızılay) www.ast.com.tr

5-6-20-26-31 Mart | Azizname
19 Mart | Tesadüfen Kadın
25 Mart | Selamün Kavlen Karakolu
1-2 Nisan | Beş Para Etmez Varyete

CERMODERN

(Altınsoy Caddesi, No: 3 Sıhhiye)
www.cermodern.org

09 Ocak-10 Nisan | Sergi | Abbas
Kiarostami
13 Ocak-13 Mart | Sergi | Burhan
Doğançay | Picture the World
13 Şubat-13 Mart | Sergi | Yahun
Chang | Akış

ÇAĞDAŞ SANATLAR MERKEZİ

(Kennedy Cad. No: 4 Kavaklıdere)
Ay boyu etkinlikler sürüyor.

eskiyeni ESKİYENİ

(Sakarya Caddesi,
İnkılap Sokak 6/A) www.eskiyenibar.
com

17 Mart | Konser | Koala Reggae Band
| 21.00

KA FOTOĞRAF GELİŞTİRME ATÖLYESİ

(Güneş Sokak, 17/5 Çankaya)
www.kaatolye.com
Temel, İleri ve Konuk Fotoğraf
Atölyeleri sürüyor.

NEFES

(Sakarya Caddesi, Üst geçit ayağı,
Kızılay) www.nefesbar.com

8 Mart | Parti | Dünya Emekçi Kadınlar
Günü | 22.00
25 Mart | Konser | Pilli Bebek | 22.00

2 Nisan | Konser | Manuş Baba | 22.00

ODTÜ Mezunları Derneği

(1540. Sokak No: 58 100. Yıl)
www.odtumd.org.tr

GÜNCEL SİYASET SÖYLEŞİLERİ	"Türkiye'de Siyasal, İktisadi, Kültürel, İdeolojik Dönüşüm"
"Son Dönem Ortadoğu'daki Gelişmeler"	"Toplumsal Linq"
"ANP Döneminde Devleti Okumak"	"Türkiye'de Son Dönem Ekonomik Gelişmeler"
"Şiddet Toplumda Nasıl Yayılıyor?"	"Türkiye'de Gündelik Hayat, Faşizm ve Şuç Ortaklığı"
"Türkiye'de Muhalefetin Durumu"	"Nasıl Bir Anayasa?"
"Faşizmin Güncelliği Üzerine"	"Türkiye'de İslamcı Siyaset"

ORTA DÜNYA

(Hatay Sokak, No:15/B, Kızılay)
Her Zaman | GO oynamak için |
Bisiklet Park Yeri vardır.

PAB

(Perşembe Akşamı Bisikletçileri,
Ankara)

Her Perşembe | Güvenpark | 20.00

TAYFA Kitapkafe

(Selanik Caddesi 82/32 Kızılay)
www.tayfa.com.tr

6 Mart | Çocuklara Neden Masal
Anlatmalıyız | Ayşegül Dede | 12.00-
14.00

SOLFASOL
Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi
Mart 2016
59. Sayı
Ayda bir yayımlanır.

Editörler

Hülya Demirdirek,
Mehmet Onur Yılmaz,
Tanju Gündüzalp

Fotoğraf Editörleri

Can Mengilibörü, Elif Koca, Erhan Muratoğlu,
Fahri Aksirt, Özlem Mengilibörü

Redaksiyon

Ahu Özveri, Berivan Eliş,
Fikret Ottekin, Özge Akkoyunlu

Gönüllü Alan Editörleri:

Haber

Aydın Bodur

Kültür-Sanat

Emel Demir, Erdal Ozan Metin,
Gülşah Aykaç, Özgür Ceren Can

Dijital Solfasol Editörleri

Berivan Eliş, Erhan Muratoğlu,
Mehmet Atakan Foça, Onur Mat

Yayıma Hazırlayanlar

Akın Atauz, Aydan Çelik, Aydan Özkil,
Ayhan Çelik, Barkın Sinan, Beliz Güçbilmez,
Besim Can Zırh, Birol Özdemir,
Buse Kaynarkaya, Deniz Enli, Deniz Gümüşel,
Ebru Baysal, Emine Onaran Incirlioğlu,
Emrah Kırımsoy, Emre Baturay Altınok,
Enver Arcaç, Ezgi Keskin, Ezgi Koman,
Gözdem Üner Tubay, Gülistan Aydoğdu,
Günseli Bilgen, İpek Benek, Mehmet Öz,
Murat Dirican, Nermin Atılkan, Onur Mat,
Orhun Bora Çetin, Özge Akkoyunlu,
Özge Altınyayla, Selcan Kula,
Sema Alpan Atamer, Serdar Koç,
Sibel Durak, Sümeyra Ertürk, Tuğba Dirican,
Tuğçe Şahin, Ufuk Tolga Savaş, Umut Koşan,
Vedat Gün, Zerrin Yatağan, Zeynep Alica,
Zeynep Yağmur, Zeynep Ö. Yılmaz

Katkı Verenler

Alanur Çavlin, Ali Akın Akyol, Ahmet Çinici,
Ahmet Say, Ali Koçer, Alper Fidaner,
Antonin Artaud, Arif Şentek, Aydan Balamir,
Aydın Akın, Aydın Şimşek, Aynur Demirdirek,
Ayşegül Çelik, Başak Altın, Burcu Ballıktaş,
Burcu Cura, Burcu Öztürk, Bülent Atamer,
Cemre Kutluay, Ceren Ergenç,
Ceyhan Temürçü, Çiydem Dağdeviren,
Demet Gülçiçek, Deniz Kaşık,
Deniz Kırımsoy, Derya Güçlü, Dilem Koçak,
Duygu Cihanger, Erhan Akça, Faruk Şahin,
Fatma Soylu, Ferdan Ergut,
Funda Şenol Cantek, Gamze Güzen,
Gizem Güner, Gökçer Tahincioğlu,
Hilal Kara, Hüsnü Öndül, İlden Dirini,
Kemal Özdil, Kübra Ceviz, M. Ali Çetinkaya,
M. Atakan Foça, M. İhsan Doğan,
Mahir Ünsal Eriş, Melike Kuş,
Mert S. Renkmen, Mesut Demir,
Mithat Sancar, Murat Meriç, Murat Sevinç,
Nefin Pera, Nihal Poyraz Temürçü,
Nur Yılmazlar, Nuran Talu, Olcay Koşan,
Özge Çağlar, Özgür Cengiz, Özgür Yalçın, Özhan
Değirmencioğlu,
Özsel Belevi, Rabia Ç. Çavdar, Remzi Altunpolat,
Rengin Konuk, Ruşen Ö. Özcan, Selda Bancı,
Selda Tuncer, Serdar Gülsöken, Serhat Şatır,
Sevinç Başköy, Sinan Yusufuğlu, Sine Çelik,
Şehnaz Azcan, Şenay Yılmaz, T. Tolga Özçelik,
Ufuk Altınay, Umut Güner,
Umut Şumnu, Yusuf Arslantaş

Teşekkürler

Ankara Sanat Tiyatrosu, Konuk Kitabevi,
Salt Ulus, Yağmur Öncesi Grubu

Logo Tasarım

Aydan Çelik

Konsept Tasarım

Gülru Höyük

Grafik Uygulama

Mehmet Onur Yılmaz

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mehmet Onur Yılmaz

Yayın İdaresi

Büklüm Sokak, No: 44/4,
06680 - Kavaklıdere / ANKARA

Tel - Faks: 0 312 437 76 41

bilgi@gazetesolfasol.com

Abonelik

www.gazetesolfasol.com

abone@gazetesolfasol.com

0 536 956 64 26 - 0 533 653 32 75

Basım Yeri

Şen Matbaa

Özveren Sok. 25/B Demirtepe/Ankara

Tel: 0 312 229 64 54 - Faks: 229 64 54

E-Mail: senmatbaa@gmail.com

WEB: www.senmatbaa.com

Basım Tarihi: 4.3.2016

ISSN: 1301-8655

Yerel Süreli Yayın

4.000 adet basılmıştır

Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi
Solfasol, 59 aydır abonelerinin
desteği ile Ankara'nın sokaklarında!
Sen de abone olur musun?

Yıllık Abonelik: 50 TL, Destekçi Abonelik: 120 TL
Sorularınız ve Abonelik için: abone@gazetesolfasol.com

Arı Sineması Seramikleri

Özgür Ceren Can, **Fotoğraflar:** Can Mengilibörü

Kentin kültürel miras sandıklarından birini daha açmıştık ve sandıktan Ankara'ya yazılmış aşk mektupları çıkmıştı sanki...

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Yüksek Lisans Programında devam eden tez çalışmamın konusu, "Ankara'da Kamusal Alanlardaki Seramik Duvar Panoları". Öncelikli olarak 1960'lı ve 1970'li yıllarda yapılmış ve Ankara'da kamusal yapılara yerleştirilmiş olan seramik duvar panolarına odaklanıyorum. Tez çalışmam için arkadaşım Can Mengilibörü ile Ankara'ya eski bir hazine haritasına bakar gibi bakmaya ve kayıp cevherleri bulmaya çalışıyoruz. Bu heyecan verici gezilerimizden birinde, 29 Aralık 2015 tarihinde, yolumuz bugün TRT Arı ve Orkut stüdyoları olarak kullanılan eski Arı Sineması'na düştü. O gün TRT Arı ve Orkut stüdyolarında çağdaş seramik sanatımızın önemli sanatçılarından Bingül Başarır, Hamiye Çolakoğlu, Ülkü Bora ve ressam Cemil Eren imzalı olmak üzere seramik duvar panoları, kolon kaplamaları ve hatta kapı kolları keşfedip fotoğrafladık. Kentin kültürel miras sandıklarından birini daha açmıştık ve sandıktan Ankara'ya yazılmış aşk mektupları çıkmıştı sanki...

Arı Sineması tek bir yapı değilmiş; bir yapılar bütünüymüş. Dönemin tanınmış mimarlarından Demirtaş Kamçıl ve Rahmi Bediz tarafından tasarlanan yapı grubu 1969 yılında tamamlanmış. İşhanı, sinema, düğün salonu ve tiyatro bölümlerini içine alan bir tür kültür yapıları grubu diyebiliriz. Eski TRT çalışanları ve Bahçelievler sakinleri ile yaptığımız sohbetlerde, yapı grubunun bu işlevleri yerine getiremeden

TRT tarafından kiralanmış olduğunu öğrendik. Açılışından itibaren önemli filmler, tiyatro oyunları, müzikaller, konserler ve kongreler burada Ankaralılarla buluşmuş. Arı Sineması ve Arı Pastanesi kentin çekim merkezlerinden biriymiş. Bugün Arı Sineması'ndan dönüşen bölümünün adı Arı Stüdyosu olarak değişmiş, tiyatrodan dönüşen bölümün adı da Orkut Stüdyosu olmuş. Hala TRT'nin müzik ve eğlence programlarının çekildiği bu stüdyolarda kentliler çekimlere izleyici olarak katılıyormuş. Konser günlerinde izleyiciler kapı önlerinde sıraya girip bekliyormuş. Ben hiç gitmemişim meğer ama annemin Arı Sineması'nda şahane anıları varmış. Eve döndüğümde annemle çay demledik, üniversite öğrencisi olduğu yıllardan hikâyeler anlattı. O akşam, silueti ile anımsanmayacak bir kent olan Ankara'nın ruhu, bu yapıların içinde geziniyordu sanki bir hayalet gibi...

Şu sıralar eski Arı Sineması'nın bulunduğu yapı grubunun arsasına kat karşılığı inşaat yapılması yönündeki ihale sivil toplum örgütleri tarafından tartışılıyor. Mimarlar Odası Ankara Şubesi modern mimarlık eserleri arasında yer alan yapı grubunun mimari değerini anlatırken sahip olduğu zengin mekânsal çözümlere vurgu yapıyor. Kimse içinde bulunan taşınmaz sanat eserlerinden söz etmiyor. Oysa 1960'lı yıllarda yapılan bu eserler geçmişten günümüze değişen kültür politikalarının ve kamusal sanat pratiklerinin izlerini sürebileceğimiz kent

değerleri. 1960'lı ve 1970'li yıllarda duvar panolarının sinema, tiyatro ve pastane gibi tipik batılılaşma mekânların da başrollerde olması bir tesadüf değil. Tıpkı günümüzde tam yol raylı taşıma sistemlerinin istasyonlarında, AVM'lerde, köprülerde ve cadde boylarında bir dekorasyon ögesi olan Yeni Osmanlıca seramik duvar panolarının mantar gibi bitmesinin bir tesadüf olmaması gibi...

Bu yeni seramik duvar panoları ile 1960'lı ve 1970'li yıllarda yapılan panoların arasındaki farklılıkların deşifresinden Ankara çok şey öğrenebilir. Alın size irdeleme soruları:

Kentli bireyin, alelacele geçip gittiği bir geçiş noktası olmanın ötesine geçemediği için kamusal alanlarda, bir estetik deneyim yaşama olasılığı nedir?

Geçmişte Arı Sineması'nda yaşanmış olan estetik deneyimlerin, bugün örneğin Eskişehir Yolu üzerindeki köprü atlatlarında yaşanma olasılığı var mıdır?

Her geçen gün kamusal alanlar için, "kitsch" olan yenileri sipariş edilirken; tarihsel değeri olan kamusal yapılardaki sanat eserlerini yıkmamanın ardındaki niyet ne olabilir?

Ziyade olsun...

PROJE DUYURUSU VE ÇAĞRI Hafıza Kaydı, 17 Haziran 2016'da yayınlayacağı "Çağatay Avşar/ Bisikletli Ölümü" dosyasına katkı sunmak ve bilgi paylaşmak isteyenleri birlikte üretmeye çağırıyor.

Çağatay Avşar; 17 Haziran 2010 günü Ankara - Gölbaşı'nda antrenman dönüşü esnasında bir aracın çarpması sonucu hayatını kaybetti, çarpan sürücü Çağatay'ı hastaneye götürmek yerine olay yerindeki kanıtları ve Çağatay'ın kaskını da alarak kaçtı. Dava ve incelemelerin uzun süre devam etmesine karşın Çağatay'ın katili halen bulunamadı. Aradan 6 yıl geçti. Ancak Ankara'da kent planlaması bugün de

bisikletlileri gözetmeden yapılıyor. Münferit gibi görünen bisiklet kazaları aslında belediyeceğinin ve toplumsal duyarlılığın handikaplarını ortaya çıkarıyor. Aynı zamanda trafik yoğunluğu gittikçe artıyor, akaryakıt fiyatlarının el yakıyor, fosil yakıt kullanımı çevre kirliliğini biraz daha artırıyor.

Sağlıklı, ekonomik ve hızlı ulaşım aracı olarak bisiklet kullanımını teşvik etmek, ancak bisikletlilerin yaşamını güvence altına almakla mümkün. Bu yüzden Hafıza Kaydı yeni dosyasını, bisikletlilerin karşı karşıya olduğu riskleri azaltabilmek ve bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla hazırlıyor. Sivil Düşün Aktivist Desteği ile fonlanan bu projede, Ankara'da bisikletlilerin karşılaştığı riskleri gösteren bir haritalama çalışması yapılacak; Çağatay Avşar'ın ölümü ile sonuçlanan

olayın bugünle ilişkileri anlatılacak; her gün tehlikeler atlarmaya devam eden bisikletlilerle görüşülecek; Çağatay Avşar, Meril Çiğdem Durmuş, Hasan Berk Baysal, Tolga Beyenir gibi olaylara dair incelemeler yapılacak ve proje sonunda elde edilen verilerle yetkililerden risklerin azaltılmasına yönelik taleplerde bulunulacaktır. Hafıza Kaydı proje ve söz konusu dosya ile ilgili bilgi paylaşımında bulunmak, dosya içerisinde üretim yapmak isteyen herkesi bisikletli ölümüne karşı bir şeyler yapabilmek için ortak çalışmaya çağırıyor.

Ayrıntılı bilgi ve iletişim için: <http://www.hafizakaydi.org>, kaydihafiza@gmail.com, [facebook.com/hafizakaydi](https://www.facebook.com/hafizakaydi), twitter.com/hafizanotu